Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной ... 21-нэй гарана | № 85 (16308) | 1983 оной апрелиин 12, вторник | Сэн 3 мүнгэн.

РЕСПУБЛИКАНСКА СЕМИНАР-ЗҮБЛӨӨНҺӨӨ

ТАРЯАН АЖАЛДА ТҮРҮҮ ОНОЛ АРГАНУУДЫЕ ҮРГЭНӨӨР ХЭРЭГЛЭЕ!

(Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын министр В. У. ДАРХАНОВАЙ хэһэн элидхэлһээ)

...ыня Улаан-Үдэдэ республикын колхоз, совхозуу... тракторна бригадын бригадирнуудай. тэжээлэй ур... хартаабха болон овощ ургуулдаг звенонуудые ...шанарай, ажахынуудай болон районуудай агропро... ...ленна нэгэдэлнүүдэй ахамад агрономуудай, ахамад ...неернүүдэй хабаадалгатай семинар-зүблөөн болоо. ...р таряалангай ажалда коллективнэ подряд нэбтэ... ...дэ, 1983 ондо хүдөө ажахын продуктнуудые ехээр ...бэрилхэ, худалдаха хэмжээнүүд тухай» асуудалаар ...лай АССР-эй хүдөө ажахын министр В. У. ДАРХА... ...эдэ элидхэл хэһэн байна.

...р таряалангай ашаг ...ээ дээшэлүүлхэ та... ...үдөө ажахын хүдэл... ...шэдэй урда айхаб... ...харюусалгатай зо... ...удай байһан тухай ...үраа. элидхэлшэ ...ондо орооһо таряа ...бусад продукци ху... ...а, мүн табан жэлэй ...жэлнүүдтэ дутуу ...хүсөөхын тула хэ... ...эхиһээ шангаар ...болонобди гэбэ.

...ээ хабарай тарилга... ...эр бэлдэжэ, эмхи... ...аар үнгэргэхэ, үн... ...ургаса абаха гээ... ...хоолой программые ...айгаар бэелүүлхэ ...ала зорилгонуудай ...болоно.

...а ондо республикын ...совхозуудта бүхыдөө ...ан гектарта, тэрэ ...,1 мянган гектар... ...ото болон ороохото... ...324 мянган гектар... ...лэй ургамалнууд, ...мянган гектарта хар... ...овощ таригдаха бай... ...бүхы ургамалнуу... ...а саргань, һайн ша... ...ар таряад, 544 мян... ...ооһоо бага бэшэ та... ...5 мянган тонно хар... ...3 мянган тонно овощ ...бүхыдэнь 531 мян... ...о үбһэ, 205 мянган ...сенаж, 925 мянган ...силос, 40 мянган тон... ...ной гурил бэлэдхэхэ ...табигдана.

...колхоз, совхозууд ...агропромышленна ...бүхы предприяти, ...үрганууд хабарай та... ...эмхитэйгээр үнгэр... ...тула бэлэдхэлэй ху... ...үргэнөөр ябуулжа ...Газар таряалан эр... ...зональна гуримай ...хүдөө ажахын бүхы ...нуудай ургасые дээ... ...тодорхой хэмжээ... ...араалагдана, хабарай ...түсэбүүд зохёог... ...бригада, звено, отря... ...хамтын подрядай

гуримда оруулха хэмжээнүүд абтана.

Таряалан, сабшалангай үрэжэл дээшэлүүлхэ, газарай хүрьһэндэ шииг нойто һайнаар бариха, уһалха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдана. Ажахынуудта газарай үрэжэл һайжаруулха 214 түсхай отряд хүдэлжэ байнхай. Тэдэнэй хүсөөр мүнөө 1400 мянган тонно шэбхэ болон торфоминеральна компост зөөгдөө гэхэ гү, али түсэб 60 процентдэ хүргэглэбэ. Органическа үтэгжүүлгын ехэнхинь сэбэр паар болон намар хахалһан газарта оруулагдана. Энэ жэлэй ургасада туһэ болохоор 42 мянган гектарта, тэрэ тоодо 38,7 мянган гектар таряалан дээрэ минеральна үтэгжүүлгэ оруулагдаа. Бүхыдөө 18,6 миллион кубометр тошон халяагдаа. Газарай хүрьһэндэ шииг нойтоной үшөөл бага байһаниинь хараада абтажа, бүлүүр станцинуудаар газар уһалагдана. Үбэлдөө 65,9 мянган гектарта саһан тогтоогдоһон байна.

Эдэ бүгэдын ашаар уһалагдадаг газарһаа бүхыдэнь 7,4 мянган тонно таряа, 38,8 мянган тонно овощ, 31,5 мянган тонно хартаабха, 163,1 мянган тонно (тэжээлэй единицээр) үбһэ тэжээл бэлэдхэгдэхэ арга бии.

Хабарай тарилгада хүдэлхэ машина, техникые заһабарилга бүхы дээрээ муу бэшээр ябуулагдана гэхээр. Хүсэ ехэтэй К-700 түхэлэй тракторнуудһаа бэшэ, бусад түхэлэй тракторнууд, хүрьһэ элдүүрилгын машинанууд гол түлэб заһабарилагдаа. Ороохо таряа ехээр ургуулдаг Мухар-Шэбэрэй, Бэшүүрэй, Кабанскын болон бусад хэдэн районуудта бүхы тракторнуудаинь 85 — 92 процентнь бэлэн болгогдонхой. Кабанскын районой Хандалын, Сэлэнгын совхозууд, Улаан-Үдын районой «Искра», «Маяк», Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ, «Искра», «Заганский» колхозууд бүри мүнөөшье таряалан дээрээ гаража хүдэлхөөр бэлэн. Нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулхада дизельнэ түлишэ, автобензин зарим тэды ехэ зөөгдэжэ абтаа. Гэбэшье Баргажаһай, Захааминай, Хурамхаанай болон Сэлэнгын районуудай ажахынуудта тоһо түлишэ зөөхэ хүдэлмэри үшөөл удаанаар ябуулагдана. Хабарай тарилгын үедэ техникые һаадгүйгөөр хүдэлгэхын тула бүхы хэрэгтэй тоһо, түлишые эртэнһээ хүсэд хүрэхөөр зөөжэ абаха гээшэ тон шухала.

Энэ жэлдэ колхоз, совхозуудтамнай ороохото, ороохото-бобово ургамалнуудай тарилгада 148,8 мянган тонно үрэһэн хэрэгтэй. Мүнөө ажахынууд өөһэдын үрэһэ хүрэнгөөр 79 процент хангагданхай. Тэдэнние бүхы хэрэгтэй үрэһөөр хангахын тула үшөө 40,5 мянган тонно хүрэнгын ороохо гүрэнэй нөөсэһөө зөөжэ абаха шухала болоно. Апрелиин һүүл болотор тэрэнние хуу ажахынуудта зөөхэ хэрэгтэй. Колхоз, совхозуудта бии байһан үрэһэн гол түлэб сэбэрлэгдэжэ, гүрэнэй инспекцинүүдтэ шалгагданхай. Жэшээлхэдэ, бүхы үрэһэнэй 66 процентнь тарилгын шанарта хүргэгдөө, тэрэ тоодо 33 процентнь I ба II класста хүргэгдэнхэй. Гэхэтэй хамта үшөөл 34 процент үрэһэн тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй байна бшуу. Мүнөө үрэһэнэй таряае томо жэжээрнь илгаха, классностиинь дээшэлүүлхэ, муу шанартай үрэһээ ажахынууд хоорондоо андалдажа, һайн болгохо хүдэлмэрине түргэдхэхэ зэргэтэй. Дулаан болоходо, колхоз. совхозууд үрэһэнэй ороохо газаа гаргажа, нара, һалхинда шанаржуулжа, хорложо эхилбэ. Эдэ бүгэдын ашаар тарилгын үрэһэнэй шанарые нилээд һайжаруулха арга бии. Гадна байгша ондо 10 мянган гектарта эгээл эрхим дээдэ репродукциин үрэһэн, 170 мянган гектарта һайн ургасатай шэнэ сортын үрэһэн таригдаха юм гэжэ элидхэлшэ хэлэнэ.

Тэрэшэлэн энэ жэлэй ургасада бүхыдөө 199,7 мянган гектар сэбэр паар, 108,9 мянган гектар намарай паар бэлдэгдэнхэй. Тиигэжэ ороохото ургамалнуудай 55 процентые сэбэр болон намарай паар дээрэ тариха арга бии. Тарилгын газарай хубаарилгые гуримшуулжа, зарим ажахынууд адууһа малаа тэжээлээр һайса хангаха зорилготойгоор хара таряа, тэжээлэй, силосэй ургамалнуудые, мүн рапс, донник гэхэ мэтые урдынхиһаа ехээр тариха гэжэ шиидэнхэй.

Энэ жэлэй хабарай һаранuудта урда мэтэ баһал шииг нойтон ехэ орохогүй, ходо хүйтэржэ, шангаар һалхилжа болохоор хүлеэгдэнэ. Шэнжэлжэ үзэхэдэ, имагтал Түнхэнэй, Захааминай, Кабанскын районуудай ажахынуудай газарай хүрьһэндэ хүсэд хүрэхэ шииг нойтон бии байна. Мүн Зэдын, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй, Баргажанай, Яруунын, Хурамхаанай районуудта газарайнь хүрьһэндэ байһан шииг нойтон дунда зэргэ гэжэ тоологдоно. Харин Сэлэнгын, Улаан-Үдын, Загарайн, Хоринн, Хэжэнгын районуудта газарай хүрьһэнэй шииг нойтон тон бага. Тиимэһээ газарай хүрьһэнэй шииг нойтые алдахагүй, тэрэниие зүбөөр хэрэглэхэ гээшэ айхабтар шухала.

Олонхи ажахынууд жэлһээ жэлдэ обёосой, ешмээнэй болон горохой үрэһөөр дуталдажа, севооборот гүйсэд нэбтэрүүлхэ аргагүйдэнэ. Энэ дутагдалые усадхахын, ажахы бүхэниие өөрын үрэһэтэй болгохын тула энэ жэлдэ үрэһэнэй участогуудта минеральна үтэгжүүлгэ хүсэд хүрэхөөр, үрэһэнтэй адли нэгэ зуруудта оруулха хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ ажахы бүхэниие өөһэдын үрэһэтэй болгожо шадаагүй һаа, ямаршье уларилтай жэлдэ ороохо таряа, тэжээл элбэгээр ургуулха, газар таряалангаа тогтууритайгаар эрхилжэ шадахагүй байнабди гэжэ нүхэр Дарханов тэмдэглэнэ.

Газарай хүрьһэ хамгаалха агротехникын нэбтэрүүлэгдээд байхада, түбхын түрүүн, таряалангай буртаг үбһые сэбэрлэхэ гээшэ гол шухала. Тиимэһээ энэ жэлдэ 300 мянган гектарай ургасын буртаг үбһые химическэ аргаар сэбэрлэхэ, мүн кукурузын, хартаабхын эшэ набшын гараагүйдэ, мүн гараһан хойнонь заатагүй борнойлхо, зурууд хоорондын элдүүрилгые һайн шанартайгаар хэхэ хэрэгтэй. Таримал ургамалнуудай дайсад—хорхой шумуул. элдэб үбшэнһөө ургасые хамгаалха хэмжээнүүдые саг соонь абаха шухала. Үнгэрһэн жэлдэ Зэдын, Кабанскын, Загарайн, Улаан-Үдын болон Хэжэнгын районуудта ниидэдэг хорхой (луговой мотылёк) олон боложо. ургасада горитой хохидол ушаруулаа һэн. Үбэлжөөд байһан тэдэнэй үтэнүүдые үгы хэхэ, саашаа дэлгэрхэ аргыень болюулха тушаа бүхы хэрэгтэй хэмжээ абаха байнабди.

Хабарай тарилгын үедэ бүхыдөө 436,3 мянган гектар газар хахалагдаха болоно. Энэ хүдэлмэрине 25 үдэр соо дүүргэхын тула ажахынуудта 1045 гусеничнэ, 453 К-700 түхэлэй трактор үдэр һүнигүй хүдэлгэжэ, сүүдхын 39 мянган гектар газар хахалха хэрэгтэй. Эртын тарилгые саг соонь хэжэ дүүргэхын тула Яруунын, Захааминай, Загарайн, Хэжэнгын районуудта энээнһээ үшөөшье ехэ газар хахалагдаха ушартай. Мүнөө жэлдэ колхоз, совхозуудта бии байһан таряанай сеялкэнүүдые тарилгын газарта хубаарилжа үзэхэдэ, түс бүридэнь 101 гектар хүртэнэ. Хэрбээ эдэ бүхы агрегадуудые бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгөө һаа, ороохото ургамалнуудай тарилгые хүдэлмэриин 13 үдэртэ, эртын таряае — 7 үдэрэй туршада дүүргэхэ арга бии.

Үнгэрһэн жэлнүүдэй ажаглалтануудһаа харахада, олохон районуудай ажахынууд хабарай тарилгын агротехникые хасагайруулһанһаа болоожо, нилээд ехэ ургасаяа алдадаг байна. Жэшээлхэдэ, муу шанартай үрэһэ тариха, тэндээ органическа үтэгжүүлгэ мүртэй оруулхагүй, газарайнгаа шииг нойтые бариха хүдэлмэриие саг соонь хэхэгүй, газарай хүрьһэ муу шанартайгаар элдүүрилхэ,

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: семинар-зүблөөнэй зал соо.

А. ШОИЖОЛОВОЙ фото.

ТАСС ШЭНЭ ҺОНИН

ДҮЙ ДҮРШЭЛНҮҮДЫЕ СОГСОЛХОДО

Бүхэсоюзна научно-практическа конференци

ТБИЛИСИ. «Ажалшадай ниитын болон үйлэдбэриин эдэбхиие хүгжөөлгэдэ, журам бэхижүүлгэдэ, хүдэлмэриин онол аргануудые нарижуулан һайжаруулгада партийна эхин организацинуудай үүргые дээшэлүүлхэ тухай» темэдэ бүхэсоюзна научно-практическа конференци эндэ хүдэлмэреэ дүүргээ.

Коммунистнуудай зохёохы удхатай хөөрэлдөөнэй дүнгүүдые согсолһон секцинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй мэдээсэлнүүд һүүлшын пленарна заседани дээрэ шагнагдаһан байна. Партийна хүдэлмэриин дүршэлтэй танилсалга, тэрэниие гүнзэгыгөөр бодожо үзэлгэ партийна эхин организацинуудай дайшалхы шадабариие дээшэлүүлгэдэ, үйлэдбэриин ба хүмүүжүүлгын зорилгонуудые шиидхэлгэдэ, партийна нүлөөе шангадхалгада туһа нэмэри болохо гээд онсолон тэмдэглэгдээ.

КПСС-эй ЦК-гай секретарь И. В. Капитонов түгэсхэлэй үгэ хэлээ. Түс конференциие үнгэргэлгэ хадаа манай партиин үндэһэ һуурини, ажалша коллективүүдэй политическэ гол хүсэниинь бологшо партийна эхин организацинуудай ажал ябуулгада КПСС-эй Центральна Комитедэй ехэ анхарал хандуулдаг байһанай үшөө нэгэ гэршэ болоно гээд тэрэ тэмдэглээ.

Удха түгэлдэр, бүтэмжэтэй һайн хөөрэлдөөн болоо гээд КПСС-эй ЦК-гай секретарь конференциин дүнгүүдые согсолходоо хэлээ. Партиин XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдэй, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Ю. В. Андроповой хэлэһэн үгэнүүд соо найруулагдаһан гол бодолнууд болон тобшололнуудай үндэһөөр партийна эхин организацинуудай эмхидхэлэй ба сургал бодолой-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин шухала асуудалнууд конференци дээрэ бүхы талаһаа һайнаар хаража үзэгдөө.

Ажалшадай ниитын болон үйлэдбэриин эдэбхиие хүгжөөхэ, журам бэхижүүлхэ, ажалша коллективүүдэй ажал хэрэгүүдтэ партийна организацинуудай нүлөөе шангадхаха талаар хүдэлмэриин олон янзын түхэл маягууд болон онол аргануудай тухай үгэ хэлэгшэд хөөрэһэн байгаа. Гэхэтэй хамта партийна эхин организацинуудай хүдэлмэридэ, нютагай партийна комитедүүдэй зүгһөө хүтэлбэрилгэдэ бии байһан дутагдалнууд тухай, үшөө шиидхэгдэхэ зэргэтэй асуудалнууд тухай нүхэдүүд нюуса далдагүйгөөр, бэеэ шүүмжэлэн хэлэһэн байна. Партиин эхин организацинуудай ажал ябуулгые улам нарижуулан һайжаруулха тушаа элдэб бодомжонууд олоор хэлэгдээ.

Конференци хамтын дүй дүршэлые баяжуулаа, партийна байгуулалтын теоридо ба бодото байдалда хэрэгтэй үнэтэй сэнтэй материал үгөө. Бүхы партийна хүдэлмэрилэгшэд болон эдэбхитэд өөһэдтөө һонирхолтой ба аша туһатай олон юумэ эдэ документнүүдһээ мэдэжэ абаха байна. Партийна эдэбхитэдэй эдэ документнүүдые һайнаар шудалха тухай һанаагаа табиха шухала гээд И. В. Капитонов тэмдэглээ. Хүдэлмэриин хэмжээе улам дээшэлүүлхэ, онол аргануудые нарижуулан һайжаруулха, ажахын-политическэ зорилгонуудые шиидхэхэ, гурим журам бэхижүүлхэ зорилгоор эндэ нөөсэлэгдэһэн дүй дүршэлые, бүхы арга боломжонуудые хүсэд дүүрэнээр хэрэглэхэ шухала болоно. Конференциин дүнгүүдые нютаг нютагуудта бэелүүлхын тула түсэбэй ёһоор ехэ хүдэлмэри ябуулагдаха бээз гэжэ һанагдана.

Партийна организацинуудай хэр эдэбхитэйгээр хүдэлһэнһөө обществодо партиин хүтэлбэрилхы үүргые амжалтатайгаар бэелүүлгэ, олон ниитэ зонтой тэрэнэй бата холбоотой байлга ехэтэ дулдыдадаг гээд конференцидэ хабаадагшад онсолон тэмдэглэһэн байна. Тиимэһээ партийна эхин организаци бүхэнэй зохёохы эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлхэ, бүхы хэрэгүүдтэ залан сэхэ ёһо гурим баримталха гээшэ тон шухала.

Ажалшадай зохёохы үүсхэл болон социальна эдэбхиие бүхы талаһаань хүгжөөлгэдэ партийна организацинуудай зүгһөө үдэр бүриин һуларшагүй анхарал хандуулха шухала. Ю. В. Андроповой тэмдэглэһэнэй ёһоор. — «энэнь партиин түсэбүүдые бодото дээрэнь бэелүүлгын, тэрэнэй хүсэ шадалай ургалтын асуудал, эсэсэй эсэстэ коммунис байгуулалтын программые бэелүүлгын эрхэ нүхэсэл мүн».

Эдэ үдэрнүүдтэ Грузиин партийна хэдэ хэдэн эхин организацинууд болон ажалша коллективүүдэй һонирхолтой дүй дүршэлтэй танилсаха аргатай байгаабди. Партиин Тбилисиин горкомоор КПСС-эй ЦК-гай тогтоолые дүүргэхэ талаар республиканска партийна организаци ехэ юумэ хээ гэжэ бидэ булта хараабди.

Дүй дүршэлөөрөө андалдалга манай партиин доодо, эгээл олон хүн зонтой шатада парти доторой байдалые эдэбхижүүлхэ шэнэ түлхисэ, КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые, арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабаринуудые дүүргэхэ талаар эмхидхэлэй ба үзэл сурталай ажал ябуулгые шангадхалгада туһа нэмэри болохо юм.

Партийна бүхы эхин организацинуудай хүдэлмэриие үндэһөөрнь һайжаруулгада бүхэсоюзна научно-практическа конференциин шухала шата болохо байһан тухай тэрэнэй хүдэлмэриин гурбан үдэр үнэншэмөөр батадхаа гээд КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Грузиин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Э. А. Шеварднадзе конференциие хаахадаа хэлээ. Эндэ согсологдоһон парти доторой хүдэлмэриин бүхы дүй дүршэл, һанал бодолоо андалдалга, хэлэгдэһэн заабаринууд ба дурадхалнууд партийна эхин организацинуудай бодото хэрэгүүдтэ тодорхойгоор бэелүүлэгдэхэ байна.

(ТАСС).

К. МАРКСЫН БА Ф. ЭНГЕЛЬСЭЙ ШЭЛЭГДЭМЭЛ ЗОХЁОЛНУУД

К. Марксын ба Ф. Энгельсэй гурбан ботиһоо бүридэһэн «Шэлэгдэмэл зохёолнуудай» түрүүшынхинь хэблэгдэн гараба. Агууехэ революционно һургаалай бүхы гурбан хубиие, тэрэшэлэн «Коммунистнуудай Союз» ба I Интернационал гэжэ түрүүшын пролетарска эмхинүүдэй программын болон тактикын гол ёһонуудые найруулһан шухала зохёолнууд тэрээндэ оруулагдаа.

1845—1859 онуудта К. Маркс Ф. Энгельс хоёрой байгуулһан зохёолнууд түрүүшын ботидо оруулагданхай.

КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи марксизм-ленинизмын институдай эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэдэй хэблэлдэ бэлдэһэн гурбан ботиһоо бүридэһэн суглуулбариие политическэ литературын хэблэл барлан гаргана.

(ТАСС).

«АСТРОН» СТАНЦИИН НИИДЭЛГЭ

Замбуулинай холын зайда хэлхээ холбоо бэелүүлхэ түб. Мартын 23-да замбуулинда гаргагдаһан «Астрон» гэжэ автомат станци ниидэлгээ үргэлжэлүүлһээр.

Үнгэрһэн үе соо радиохолбооной 18 сеанс үнгэргэгдэжэ, станциин түхеэрэлгэнүүд ба научна аппаратура шалгагдаһан байгаа.

Телескопой ба рентгенэй спектрометрнүүдэй комплексын туһаламжаар замбуулинай туяаралгын астрофизическэ шэнжэлгэнүүд хэжэ эхилэгдэнхэй.

«Астрон» гэжэ автомат станциһаа абтаһан научна мэдээсэлнүүд шэнжэлэгдэнэ.

(ТАСС).

ЗАВОДОЙ ШЭНЭ ПРОДУКЦИ

Шкотовско автомобиль заһабарилгын завод шэнэ продукци—хээрын бишыхан тааруу зохид вагонуудые бүтээжэ эхилээ. Тэдэнь дүрбэн хүнэй байхаар хэгдэнхэй. Хүн бүхэн багахан таһалгатай байха. Дүш, хубсаһа, гутал хатааха түхеэрэлгэ, кухни, столово бии.

Мөөртэ «байранууд» Казахстанай хонишодто, Ставрополиин малшадта, Чукоткын орошодто эльгээгдэнэ.

Табан жэлэй дүүрэтэр түс заводто 2 мянганһаа дээшэ нүүдэл гэр бүтээгдэхээр түсэблэгдэнэ.

Шкотово, Примориин хизаар.

(ТАСС).

КОММУНИС СУББОТНИГЫЕ УГТУУЛАН

«АГУУЕХЭ ҮҮСХЭЛЭЙ» ЁҺО ГУРИМААР

...республикада ком... субботник үнгэргэхэ ...ээлжээтэ заседани ...ажалай һайндэртэ ...н ябаса тухай «Глав... ...ой» управлениие эр... ...орлогшо С. Л. ...мэдээсэбэ. Бүхы ...агай хамта республи... ...рилгашадай эгээн ехэ ...ны субботнигто бэлэд... ...эдэ горитой ехэ ажал ...айна. Ямар хэмжээ... ...бүтээгдэхэб, ажа... ...эсэ али зэргээр дээ... ...эды түхэриг мүнгэн ...жэлэй жасада оруулаг... ...гээн асуудалнуудта ...харюунууд үгтэ... ...ловхой гээд үгэ хэ... ...ээрэнэ. Бригада, уча... ...рэндэ уялганууд аб... ...Энэ үдэр управле... ...рилгашад 115,6 мян... ...түхэригэй барилга-хаб... ...а хүдэлмэри бүтээхэ, ...87 мянган түхэриг... ...родой барилгын тал... ...а хэгдэхэ. Табан ...жасада 29 мянган ту... ...оруулагдахаар хараа... ...«Улаан субботын» ...«Главбурятстройн» ба... ...уд дээрэ 7240 хүн ...а. Барилгын мате... ...дые бэлэдхэхэһээ ...шулуушад гэр бариха. ...шэрдэгшэд мүн лэ ...орилготой, шэнэ бай... ...й һууринуудай та... ...газар малтагдаха гэхэ ...зүйлэй хүдэлмэри ...тиихэдэ энэ үдэр ...үдэр бүтээсэтэ ажа... ...ээ харуулха, барил... ...ериалнуудые, элшэ хүсэ, түлишэ алмаха гэһэн уялгануудаа барилгашад, ашаа шэрэгшэд дүүргэхэ байха. Ганса энэ үдэр «Главбурятстройн» транспортаар 32 мянган тонно ашаан шэрэгдэхэ юм.

Гэр байра барилгын комбинадайхид апрелиин 16-да ажалай эгээн үндэр бүтээсэ, эрхим шанар хангаха гэһэн уялга абанхай. Энэ үдэр түс комбинадта 27 мянган түхэригтэ барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэгдэхэ, табан жэлэй жасада 3,5 мянган түхэриг оруулагдаха гээд тодорхойлонхой.

«Спецстроймеханизация» трестын хабсаргагшадай П. А. Сотниковой болон Г. А. Полянскиин хүтэлбэрилдэг бригаданууд субботнигой үдэр даабаряа 122—127 процент дүүргэхэ гэһэн үүсхэл гаргаба. Автокрануудые жолоодогог 12 бэрхэшүүл, бульдозернууд болон экскаваторнуудай 11 жолоошод ажалай һайндэртэ алмаһан түлишэ ашаглажа хүдэлхэбди гэжэ мэдүүлээ. Бүхыдөө энэ трестынхид 2 тонно түлишэ алмаха юм.

«Жилгражданстрой» трестын комплексно 7 бригада, бетон бэлдэгшэдэй, хабсаргагшадай, штукатурнуудай, шулуушадай, модошо дархашуулай 11 бригада үдэрэйнгөө даабариие 112—120 процент дүүргэхэбди гээд мэдүүлээ.

«Буржелезобетон» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй П. А. Черныхэй хүтэлбэрилдэг комплексно бригадын бүридэлдэ ородог А. Г. Машановай даадаг хайр шоройн бэлдэдэг участогайхид алмаһан элшэ хүсөөрөө ажалаа бүтээхэ байһанаа дуулгаа, тиихэдэ үүдэнэй блогуудые бэлэдхэдэг Ф. С. Емельяновай хүтэлбэрилдэг модошо дархашуул мүн лэ алмаһан модонһоо 60 дүрбэлжэн метр блок бэлэдхэжэ тушааха зорилготой.

Республиканска штабай заседани дээрэ мүн «Бурятцелинстрой» трестын барилганууд дээрэ ажалай һайндэрэй үнгэргэгдэхэеэ байһан тухай түс трестые эрхилэгшын орлогшо В. Н. Фетисов хөөрэбэ. Шэнэ гэрнүүдэй барилга дээрэ, штукатурдаха, шэрдэхэ, оёор, үһөө табиха ажалда хамта дээрээ 3202 хүн хабаадаха. Тэдэнэй 1980 гараниинь өөрынгөө хүдэлмэриин газарта, транспорт дээрэ—340, мүнөө жэлдэ ашаглалгада тушаагдаха барилганууд дээрэ 900 шахуу хүн хүдэлхэ гээд В. Н. Фетисов элидхээ. Бүхыдөө 17 мянган түхэригэй продукци гаргагдаха. табан жэлэй жасада 6 мянган түхэриг оруулагдаха гэһэн тоо баримтанууд штабай заседани дээрэ дурдагдаа.

Үйлэдбэриин «Забайкаллес» нэгэдэлэй бүхы коллективүүд өөрын тодорхой түсэб табинхай, субботнигой тоосоогоор ажаллажа эхилһээр үниинэй гээд нэгэдэлэй таһагай начальник П. Ф. Тютрин элидхээ. Ой модоной промышленностиин хүдэлмэришэд нёдондонойхиһоо үлүү ехэ хэмжээнэй ажал хэхэ, ажалай бүтээсэ, хүдэлмэриин шанар дээшэлүүлхэ гэһэн зорилго урдаа табинхай хүдэлжэ байна.

Республикымнай арадай ажахын бүхы һалбаринуудта, бүхы коллективүүдтэ, хото городуудта, хүдөө нютагуудта ажалай һайндэртэ бэлэдхэл дүүрэнтэжэ. субботнигой тоосоогоор хүдэлһэн коллективүүдшье олошоржо байна. Эгээ үндэр бүтээсэ, эмхидхэл, журам, эрхим шанаримагтал иимэ шэнжэнүүдтэйгээр субботнигууд үнгэрдэг заншалтай, мүнөөшье жэлдэ эрхим дүнгүүдые туйлажа, сэдьхэлээ хананггяар агуу багшынгаа түрэһэн үдэрые тэмдэглэхын тула партийна, профсоюзай, комсомолой организацинууд, хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ зэргэтэй.

Түрэл республикынгаа байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн баярые угтуулан, хото городуудаа, һуурин тосхонуудаа, гэр байрануудаа, үйлсэ талмайнуудаа, бүхы оршон тойроноо болбосон түхэлтэй болгохо хэрэгтэ хүн бүхэн — ажалшад, һурагшад, гэрэй эзэн эхэнэрнүүд, пенсионернүүд — бүлталаа хабаадаха аргатайшье, хүсэл эрмэлзэлтэйшье. «Агууехэ үүсхэлые» хүн бүхэн дэмжэн, гэрэлтэ һайндэрые габшагай ажалаараа тэмдэглэг лэ!

Манай корр.

ҮНГЭРГЭГДЭЖЭ ЭХИЛЭЭ

Москвагай түрүү коллективүүдэй үүсхэлээр В. И. Ленинэй түрэһөөр 113 жэлэй ойдо зорюулагдаһан коммунис субботник апрелиин 16-да үнгэргэгдэхэ гэһэн мэдээсэлые Хориин районой ажалшад халуунаар дэмжэбэ. Район дотор хаа хаанагүй «улаан субботодо» бэлдэхэ хүдэлмэри ябуулагдажа байна.

Түрэл республикынгаа тогтоһоор 60 жэлэй ойн түүхэтэ һайндэртэ бэлдэжэ байгаа үедэ һуурин тосхонуудаа, үйлсэ, талмайнуудаа, гэр байраяа ариг сэбэр болгохо хүдэлмэридэ олонниитые үргэнөөр хабаадуулха гэжэ районно штаб шиидэнхэй. Субботнигто хамта 12150, тэрэ тоодо 3200 һурагшад хабаадаха. Районой зарим ажахынууд, һургуулинууд, эмхи зургаанууд «улаан субботнигой» тоосоогоор ажаллажа захаланхай.

Апрелиин 16-най үдэр промышленна предприятинууд үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллажа, 33200 түхэригэй продукци үйлэдбэрилэн гаргахаар хараална. Барилгашад 500 түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэхэ. Тэрэ үдэр жолоошод 15000 тонно ашаа шэрэхэ. модошод 200 гаран кубометр модо бэлэдхэхэ болоо.

Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд субботнигой үдэр 200 гаран центнер һү үйлэдбэрилжэ, 16100 һүргаа бэлэдхэхэ. 20 километр утатай посхоод бариха, таряалан, сабшалан дээрэ 1300 тонно үтэгжүүлгэ гаргаха түсэбтэй. Мүн сабшалан уһалха, шулуунһаа сэбэрлэхэ, хабарай тарилгын бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэхээр харааланхай.

«Улаан субботын» үдэр эбтэй эетэйгээр, үнэн сэхээр, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа, хоринхид 30 мянгаһаа доошо бэшэ түхэриг мүнгэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй жасада оруулха гэжэ шиидээ.

Дээдэ-Үдын леспромхоздо коммунис субботник һаяхан үнгэргэгдэбэ. Түс коллективэй 116 хүн субботнигто хабаадажа, 10.300 түхэригэй продукци гаргаба. Тиин хүдэлжэ олоһон 688 түхэриг мүнгэеэ табан жэлэй жасада оруулаа. Субботнигой үдэр нүхэд В. А. Квашнинай, Ю. Н. Красотенкын, А. Д. Очировай, Д. С. Лудановай бригаданууд, модо шэрэдэг жолоошод Р. О. Балдоржиев, С. И. Арефьев болон бусад бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа, горитойхон хэмжээнэй продукци гаргаба.

«Улаан суббото» Хориин районой коллективтэ мүн лэ үнгэргэгдөө. Эндэ 26 хүн өөһэдынгөө хэжэ байһан ажал дээрэ хүдэлжэ, үдэрэйнгөө нормые холо үлүүлэн дүүргээ. Энэ үдэр хүдэлжэ олоһон салин хүлһэеэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй жасада оруулаа.

Д. ДОРЖИЕВ.

РЕСПУБЛИКАНСКА СЕМИНАР-ЗУБЛӨӨНҺӨӨ

ТАРЯАН АЖАЛДА ТҮРҮҮ ОНО

(Үргэлжэлэл. Эхининь 1-дэхи нюурта).

ургасын хойноһоо ёһоор харууһалхагүй ушар баримтанууд үсөөн бэшэ үзэгдэдэг. Тусхайлбал, нёдондо Зэдын, Яруунын, Баргажанай, Сэлэнгын, Загарайн, Хэжэнгын, Хурамхаанай болон бусад хэдэн районуудай ажахынууд тарилгын хүдэлмэрииие агротехническэ болзорһоонь аяар 10—15 хоногоор удааруулаа. Тэрэнһээл боложо, тэдэ ажахынууд түрүү колхоз, совхозуудта орходоо 1,5—2 дахин бага ургаса абаа бшуу. Эртын орооһото ургамалнуудай тарилгые аяар 35—40 үдэртэ, хартаабха тарилгые 30—35 үдэртэ үргэлжэлүүлхэ гээшэмнай яашье таарахагүй. ха юм. Гансал энээнһээ боложо, нёдондо 118,2 мянган гектарта орооһо таряан хүсэд эдеэшэжэ үрдеэгүй бшуу.

Энэ жэлдэ тиимэ дутагдалнууд дабтагдаха ёһогүй. Һүүлэй жэлнүүдтэ хартаабха ехээр ургуулжа абаха талаар республика дотор шухала хэмжээнүүд абтажа байна. Энээнэй ашаар гүрэндэ хартаабха худалдаха табан жэлэй түрүүшын хоёр жэлэй түсэб дүүргэгдэв. Малда эдюулхэер горитой хартаабха бусад ургамалнуудтай холигдожо, силостэ дарагдаа. Гэбэшье хэрэглэмжыемнай хүсэд хангаха хартаабха үшөөл абтанагүй. Ушарынь юуб гэхэдэ, хартаабха малтаха хүдэлмэри унжагайрүүлагдажа, ехэ гээлтэдэ оруулагдана, тэрэнэйнь үрэһэн шэнгэнээр, гектарта 50 мянган эшын гарахаар тарихын орондо олохон ажахынууд 18, 20 мянган эшэ гарахаар таридаг байна. Үрэһэн дүталдана гээд, хартаабхаяа отолоод таридаг заншал дэлгэрэнхэй. Тиимэһээ ажахы бүхэндэ хартаабхын һайн шанартай үрэһэ хүсэд хүрэхөөр ургуулжа абаха, гүрэндэ хартаабха ехээр худалдаха, таряа талханай орондо малда хартаабха эдюулдэг болохын тула, тэрэнииие тариха полинуудта

органическа болон минеральна үтэгжүүлгэ дүүрэнээр оруулха, ургасыень элдэб үбшэнһөө, хоротонһоо хамгаалха хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй гэжэ элидхэлшэ заана. Хартаабхые бусад ургамалнуудтай холижо, силос ехээр дарахын тула энэ ургамалай тарилгые үшөө 2 мянган гектараар үргэдхэхэ зорилго табигдана.

Олохон ажахынууд үбһэ, болон бусад бүдүүн, шэмэтэ тэжээлые ехээр ургуулжа абаха, тэдээгээр адууһа малаа гүйсэд хангаха тушаа бодото оролдолго гарганагүй. Тэдэнэр орооһо таряанай зүйл гүрэнһөө абажа, малдаа эдюулхэ гэжэ оролдодог. Мүн бэлэдхэгдэһэн үбһэ тэжээлэйнь шанаршье муу байһаар. Энэ жэлдэ бүхы үбһэ, силос болон тэжээлэй корнеплодуудые урда жэлэйхиһээ жэшээгүй ехээр ургуулжа абаха тушаа хамаг шухала хэмжээ бэелүүлхэ саг ерээ.

КПСС-эй ЦК-гай майн Пленумэй (1982 он) шиидхэбэринүүдэй ёһоор хүдөө ажахын үйлэдбэридэ эмхидхэлэй. экономическа болон хүтэлбэрилгын шэнэ онол арганuудай үргэнөөр хэрэглэгдэжэ эхилһэн түрүүшын жэл болоно. Тиимэһээ үйлэдбэридэ эмхидхэлэй, хүнүүдые урмашуулгын, ажалай түлөөһэнэй онол аргануудые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, колхоз, совхоз бүхэндэ ажахын тоосоо, хамтын подрядай гурим үргэнөөр хэрэглэхэ, хүнүүдэй хэһэн ажалай түлөөһые абтаһан продукцитай сэхэ холбохо гээшэ мүнөөдэрэй гол зорилго.

Аккордно-шангай гуримаар түлөөһэ абаад, хамтын подрядай ёһоор хүдэлдэг бригада, звенонуудые олон болгохо асуудал мүнөө хүдөө ажахын индустриальна түхэлтэй болгогдожо байха үедэ эгээл шухала, бүхы үйлэдбэриие ашаг үрэ ехэтэй болгохо арга нүхэсэлнүүдэй нэгэн болоно. «Булта — нэгэнэйнгээ, нэгэн — бултанайнгаа түлөө» гэһэн ёһо гуримые хүн зоной үдэр бүриин ажабайдалай дадал, сэдьхэл бодо-

> Хүдөө ажахын үйлэдбэриин ажалай ба мүнгэ зөөриин элдэб гаргашые эрид хорооожо, үндэр үрэ дүнгүүдые туйлаха арга олгодог хамтын подрядые хэрэглэхэ талаар эмхидхэлэй хүдэлмэриие шангадхаха шухала гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой тээмэндэ март һарада болоһон заседани дээрэ онсолон заагдаһан байна.

лойнь заншал болгохын түлөө хүдэлхэ ёһотойбди» — гэжэ В. И. Ленин зааһан байдаг. В. И. Ленинэй хэлэһэн эдэ сэсэн мэргэн үгэнүүд хамтын подрядай экономическа болон социальна удха шанарые, уг зорилгые гүйсэд тайлбарилжа үгэнэ. Дааһан газар дээрэһээ хэды шэнээн ургаса абажа, тиимэ хэмжээнэй продукци үйлэдбэрилхэбди гэжэ хамтын подрядай гуримда ороһон бригада, звено бэедээ тодорхой уялга абана. Нүгөө талаһаа ажахын хүтэлбэрилгэ үйлэдбэридэнь хэрэгтэй бүхы юумээр тэдэниие хаһа сагтань хангаха, урид тодорхойлогдоһон расценкын ёһоор абаһан продукциинь хэмжээнэй, шанарай зэргээр түлөөһэ үгэхэбди гэжэ баһал өөһэдынгөө зүгһөө уялга абана бшуу. Ингээд ерэхэдээ, нэгэ талаһаа захил хэһэн совхозой гү, али колхозой хү-тэлбэрилгын, нүгөө талаһаа тиимэ ажал хэхээр даажа абаһан бригада, звено, фермын коллективүүдэй хоорондохи экономическа харилсаан бодотоор тааралдана. Бүхы ажалые шэнэ, түрүү аргаар эмхидхэхэ, ажахын тоосооной болон алмалта, арьбалалтын гурим сахиха арга олгогдоно. Эндэ һайнаар хүдэлһэн хүнүүд хүсэд урмашуулагдадаг болоно гээшэ гэжэ нүхэр Дарханов хэлэнэ.

Нёдондо республика дотор хонин ажалда, сабшалан дээрэ, овощ ургуулгада, тэжээл бэлэдхэлгэдэ, хартаабха болон орооһо таряа ургуулгада үйлэдбэриин 700 бригада, звено хамтын под-рядай гуримаар ажаллаа. Тэдэнэй зариман эрхим үрэ дүнгүүдые туйлаһан байна. Бэшүүрэй районой «Победа» колхозой В. Багуловай. И. Хлызовэй хүтэлбэрилдэг тракторно-таряан ажалай бригаданууд гектар бүриһөө 20—22 центнер таряа ургуулаа. Мүн Мухар-Шэбэрэй районой «Коммунизм» колхозой нүхэд Якимов, Иванов, Хяагтын районой Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой нүхэд Алексеев, Носов, мүн энэ районой «Родина» колхозой нүхэд Агафонов, Тимофеев гэгшэдэй бригаданууд баһал орооһо таряанай үндэр баян ургаса абаһан байна. Хяагтын районой Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой нүхэр Бурдуковскиин хүтэлбэрилдэг кукурузашадай, Бэшүүрэй районой Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой нүхэр Паньковой, Загарайн районой «Гигант» кол-хозой нүхэр Леоновой, Кабанскын районой Байгал-Худариин совхозой нүхэр Муравьевой хүтэлбэрилдэг хартаабхашадай, Хяагтын районой Худэрин совхозой нүхэр Дугаровай, Ивалгын ОПХ-гай нүхэр Козулинай, Хориин районой Хасууртайн совхозой нүхэр Шевченкын даадаг луговодуудай звенонууд болон бусад коллективүүд хамтын подрядай гуримаар хүдэлжэ, һайн ургаса абаа юм.

Гэбэшье ажалай эмхидхэлэй энэ түрүү онол арга үшөөл хаа хаанагүй үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэнэ гэхын аргагүй. Илангаяа колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, агрономическа болон экономическа албанай энээндэ анхарал бодотоор хандуулаагүй дээрэһээнь болоно. Үнэндөө, мүнөө газар таряалан эрхилхэ зональна гуримые амжалтатайгаар нэбтэрүүлхэ, хүдөө ажахын бүхы үйлэдбэриие ашаг үрэ ехэтэй болгохо хэрэг тэндэ хүдэлжэ байһан хүн бүхэнэй ажалай хубитые эрид дээшэлүүлгэһээ, бүхы хүдэлмэриинь шанарые эрид һайжаруулһанһаа сэхэ дулдыдаха.

Түрүү ажахынуудай дүй дүршэл дээрэһээ, научна шэнжэлгын үрэ дүнгүүдһээ харахада, хамтын подрядай гуримда ороһон звено, бригаданууд өөһэдын мэдэлэй газартай, техникэтэй байгаад, тэндээ бүхы ургамалнуудые тариха, ургуулха, ургасынь хойноһоо харууһалха, хуряажа абаха бүхы хүдэлмэриие өөһэдынгөө хүсөөр бүтээдэг, абаһан ур-гасынгаа зэргээр түлөөһэ абадаг гуримтай байхадаал эсэстээ һайн үрэ дүн туйлана. Ажалай тэдэ коллективүүд саг үргэлжэ хүдэлхэ. Һайн дураараа нэгэдэһэн кадрнуудтай, хүтэлбэрилэгшэдынь һунгагдадаг байха ушартай. Коллектив дотор ажалайнь түлөөһэн хүн бүхэнэй хамтын хэрэгтэ оруулһан хубитын зэргээр хубаарилагдадаг гээшэ.

Бригада, звенонуудые хамтын подрядай гуримда оруулхадаа энээндэ нэгэ тогтомол ёһоор хандахын аргагүй. Ажахы бүхэнэй тодорхой эрхэ байдалые, дүй дүршэлыень, газар таряалан эрхилхэ ямар зоноодо ородогыень харaада абаха байна. Тиимэ бригада, звенонууд имагтал бүхы ажалаа оньһон техникын хүсөөр бүтээдэг байха ёһотой. Хэды хүнһөө бүридэһэн, ямар техникэтэй, хэды шэнээн газартай байхыень ажахы бүхэндэ зүбөөр тодорхойлхо болоно. Тиихэдээ бригада 30—40 хүнһөө олон бэшэ байха зэргэтэй. Томо бригаданууд соо хамтын подрядаар хүдэлдэг бэеэ дааһан звенонууд эмхидхэгдэжэ болоно. Жэшээнь, республика дотор бии болгогдоһон тэжээл үйлэдбэрилгын 38 цехэй түс бүридэнь хэдэн жэжэ звенонууд эмхидхэгдэхэ ушартай. Саг үргэлжэ хүдэлдэг бригаданууд дотор ургаса хуряалга, тэжээл бэлэдхэлгын үедэ түсхай комплекс, отрядуудые эмхидхэхэдэ, тэдэндэ хэрэгтэй техникэ нэмэжэ үгэхэдэ өөрэгүй.

Дүй дүршэл дээрэһээ харахада, хүтэлбэрилхэ та-лаар соморхон, 3—4 хүнһөө бүридэһэн багахан коллективүүдые подрядай гуримда оруулхада эгээл ехэ үрэ дүн туйладаг байна. Гадна хамтын подрядта оруулагдаһан бригада, звенодо хэхэ ажалайнь, абаха продукциинь тодорхой даабари, гаргашын лимит, ажалай түлөөһэнэй гурим гэхэ мэтые наринаар табиха үгэхэ гээшэ агрономууд болон экономистнуудай гол шухала зорилго ааб даа. Нэн түрүүн газарайнь шанарые, хэды шэнээн үтэгжүүлгын оруулагдаха байһые тодоор харуулһан түсхай технологическа карта зохёогдохо зэргэтэй. Тэрэниие зохёолгодо звеное даагша гү, али бригадир өөрөө хабаадалсахадаа һүүлдэнь тэндэхи бүхы хүдэлмэриеэ зүбөөр эмхидхэхэ аргатай байха ха юм. Технологическа картын ёһоор ямар полидо ямар, хэды шэнээн хүдэлмэри, ямар болзор соо хэгдэхэб, тэрэ эндэнь хэды шэнээн техникэ хэрэгтэйб гэжэ наринаар тодорхойлогдоһон байха ёһотой. Тиихэдэл звено, бригаданүүдай үйлэдбэриин хүсэн дүүрэнээр хэрэглэгдэхэ байна.

Гэхэтэй хамта зарим ушарта тиимэ бригада, звенонуудай хүсэд тааража хүдэлдэггүй, тараагдадаг ушаршье бии. Энэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, тэдэнэй хэхэ ажалай даабари, гаргашын лимит буруу табигдана. Заримдаа тэдэнэй техникые, хүнүүдыень ондоо ажалда абажа табиха, абаһан продукциинь түлөө ажалайнь түлөөһые хаһажа, саг соонь үгэхэгүй, бэеэ даагаад хүдэлхэ хэрэгтэнь һаад ушаруулха баримташье үзэгдэдэг. Эдэ бүгэдэ хүнүүдэй харюусалгые доошолуулна, эсэстээ эрхим үрэ дүн туйлахын түлөө оролдолгыень мохоооно гэжэ элидхэлшэ хэлэнэ.

Мүнөө хүдөө ажахын материально-техническэ үндэһэ һуурин бэхижэжэ, ажалай хүсэнэй улам ехэ боложо байхада, бригадна подрядай гуримые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ арга боломжо колхоз, совхоз бүхэндэ бии. Ажахынуудта элдэб түхэлэй тракторнууд болон бусад хэрэгтэй техникэ олон боложо, тэдэниие үйлэдбэриин багахан коллективүүдтэ даалгажа үгөөд, севооборотой ёһоор хүдэлгэхэ аргатай болонхой бшуу.

Хүдөөгэй ажалшадай мэргэжэл шадабари, соёлой болон техническэ эрдэм һургуули ургэжа, бэеэ даагаад, бригада, звеногой гуримаар ажаллахадань, баһал таатай болоо. Мүнөө республика дотор бүхы трактористнуудмашинистнүүдэй 56,2 процентнь нэгэдэхи болон хоёрдохи классай мэргэжэлтэй болонхой.

Нэгэ үгөөр хэлэбэл, хү-дөө ажахын бүхы
рииие ашаг үрэ
гохо, продукциин
сэнгые хямдаруул
совхозуудай эконо
хиижүүлхэ гарза
дэнги ажахынууд
шань татаха тала
эмхидхэлэй энэ гур
хэн удха шанар
ниинь элитэ. Түбхи
энэмнай хамтын
эзэн бусаар ханда
тэ хоролтодо оруу
таажа, муудхаажа
ябадалтай тэмсэхэ
хо байна гэжэ
тэмдэглэнэ. 1983
риин 1-һээ хойшо
худалдан абалгын
гэй хэрэглэгдэжэ
хада, колхоз, совхоз
болохоор ашаг
болгохо — гээшэ
гол шухала, зорил
нагүй ажахын тоо
рүүлжэ, бригадна
гурим үргэнөөр
байбал, ороной э
программые бэел
бан нэгэдэхи та
экономическа болон
на зорилгонуудые
тайгаар шиидхэхэ
хо ёһотой. Ажахы
до ороһон бригад
нууд бүри энэ ж
дукци үйлэдбэрил
худалдаха түсэб
циалис уялгануудай
тын түлөө колл
харюусалга дээшэл
гэтэй.

Таряан ажалһаа
ехээр абаха, мүн
совхозуудта хамт
үргэнөөр хэрэглэжэ
риин ашаг үрые д
хэ зорилготойгоор
обком, Буряадай
Верховно Советэй
ум болон республ
нистрнүүдэй Совет
лөөн-семинарые зар
на. Энэ шухала
сэндэнь хүргэхын
гэдэхи табан жэлэй
дахи жэлэй түсэб
гануудые амжа
дүүргэхын түлөө
най ажалшад бүхы
дал, мэргэжэл,
лөө зорюулха
лабтай гэжэ нүхэр
элидхэлэйнгээ түг
лэбэ.

ЭЛИДХЭЛ ТУШАА ҮГЭ ХЭЛЭЛГЭ

Элидхэлэй һүүлээр Буряадай АССР-эй «Госкомсельхозтехникын» түрүүлэгшэ нүхэр **В. М. Пуховской** үгэ хэлэбэ.

— Партиин саг үргэлжын анхарал оролдолгын ашаар республикымнай колхоз, совхозууд мүнөө үе сагай техникээр хүсэд дүүрэн хангагданхай. Байгша оной эхиндэ манай ажахынуудта 9921 трактор, 5111 автомобиль, 4630 комбайн болон олон тоото бусад машинанууд тоологдожо байгаа. Ганса һүүлэй 2 жэлэй туршада республикымнай хүдөө ажахыда 2130, тэдэнэй тоодо 138 хүсэтэ К-700, К-701 тракторнууд, элдэб маркын 2230 автомобиль, 933 комбайн үгтөө.

Гэбэшье энэ хүсэтэ техникэ үшөө һайнаар ашаглагданагүй, ажалай бүтээсэ мүртэй дээшэлнэгүй гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ. Мүнөө үеын эрилтэнүүдтэй зохилдуулан, заһабарилгын болон техническэ хангалта бүри үндэр хэмжээндэ ябуулха болонобди. Шэнжэлэл хээд үзэхэдэ, һүүлэй үедэ колхоз, совхозуудта хүдөө ажахын техникэ ашаглалгын гаргашань ехэ боложо байнхай. Энэ ушар бидэнэй һанаа зобооно. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлжэ, «Сельхозтехникын» предприятинуудай техническэ хангалта һайжаруулһанай ашаар энэ гаргашануудые доошолуулха шухала. Техникээ зүбөөр ашаглаха, һайнаар, эзэн ёһоор хадагалха, ажахынуудта заһабарилха хэрэг бодомжотойгоор эмхидхэхэ саг ерээ. Элэжэ, эбдэржэ һалаһан техникын узел, агрегадуудынь, запас частьнуудынь «Сельхозтехникын» заһабарилгын предприятинуудта тушаажа, шэнэ агрегадуудаар андалдаха гурим баримталжа болохо байна. Энэ гурим техникэ, запас частьнуудые, мүнгэн зөөри алмаха арга олгоно ха юм. Зарим ушарта запас частьнуудые олон ажахынуудта хубаажархиха, үгы һаа зарим ажахынуудта эрилтэ хэрэглэмжэһээнь үлүүгээр запчастьнуудые үгэхэ ушарнууд дайралдана. Районуудай агропромышленна нэгэдэлнүүдэй соведүүд запчастьнуудые хубааха ёһотой, тиихын түлөө машина, тракторнуудай заһабариин хэмжээе тон тодорхойгоор мэдэхэ зэргэтэй. Энэл ушарта запчастьнуудые бэдэрдэг экспедиторнуудэй тоо үсөөрхэ. гүрэнэй мүнгэн зөөри алмагдаха, бии байгаа нөөсэнүүдые зүбөөр хубаарилха арга олдохо байна ха юм.

Колхоз, совхозуудые запчастьнуудаар найдамтайгаар хангаха, тэдэниие комплекснoop үгэжэ, орёо техникые ажахынуудай мастерскойнуудта заһабарилгые хангаха, элэһэн детальнуудые заһаха, тэдэнэй тоо олошоруулха, андалдаха гэхэ мэтэ зорилгонуудые «Сельхозтехникын» предприятинууд һаяын сагта үргэнөөр шиидхэхэ юм гэжэ нүхэр В. М. Пуховской мэдүүлбэ.

Техническэ харууһа эмхидхэхэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдажа эхилэнхэй. Мүнөө районуудай предприятинуудта 173 нүүдэл мастерской, техническэ харууһа хэдэг 149 агрегат, 56 диагностическа машина, 151 автозаправщик хэрэглэгдэнэ. 715 инженер-технологууд, мастернууд, слесарьнууд, техническэ харууһа хэлсэнэ. Хүсэтэ К-700, К-701 түхэлэй тракторнуудта техническэ харууһа хэхэ 7 пункт баригданхай. Гэбэшье эдэ тракторнуудта дүршэлгүй механизаторнууд хүдэлжэ, түргэн саг соо эбдэдэгынь гэмшэлтэй.

Хурамхаанай районой бүхы ажахынуудай техникые «Сельхозтехникын» предприятиин ажалшад харууһалдаг болонхой.

Мүнөө үеын «Сельхозтехникын» эмхи зургаанууд бүхы техникын хүдэлмэри хангаха, хинаха эрхэтэй болонхой, ушар тиимэһээ бүхы колхоз, совхозууд техническэ харууһан тухай хэлсээ баталха ёһотой. Мүнөө техническэ харууһа, бусадшье туһаламжа үзүүлхэ бүхы арга боломжонууд бии гээшэ, ажахынууд ба «Сельхозтехникын» предприятинуудай хоорондо радио-харилсаа тогтоохо хэрэгсэлнүүд абтанхай.

«Сельхозтехникын» предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд ажахы, бригада бүхэндэ ямар техническэ хэрэгсэл хэрэгтэйб гэжэ мэдэхэ ёһотой. Бригадна гуримаар хүдэлхэдэ, тракторна бригадын тракторнуудта техническэ харууһа хэхэ мастер-наладчик табигдаха. Мүнөө республикымнай «Сельхозтехникэ» заһабарилгын 15 мастерскойнуудтай, 3 заһабарилгын заводууд, элдэб янзын агрегадуудые заһабарилха 5 түсхай цех нээгдэһэн байна гээд В. М. Пуховской хэлэнэ. Ганса нёдондо жэлдэ тэдэ предприятинуудта 2890 трактор, 955 комбайн, 2038 автомобиль, олон тоото двигательнууд заһабарилагдаа. Эдэмнай бүхы заһабарилагдадаг техникын хахадынь шахуу гээшэ. Тиигэбэшье шанар дээшэлүүлхэ, саг соонь заһабарилха талаар олон тоото шүүмжэлэл орожо үргэлжэлһөөр. Тиимэһээ 1982 оной апрель һарада заһабарилгын предприятинуудые түсгаар мэргэжүүлхэ, заһабарилгын шанарые эрид һайжаруулха түсгаар программа баталагдаһан юм. Тэрэ программын ёһоор Шэнэ-Бэрээнэй завод ГАЗ түхэлэй автомобильнуудые, тэдэнэй двигательнүүдые заһабарилха зүгөөр 1983 онһоо эхилжэ, «Беларусь» түхэлэй тракторнуудые заһабарилха түсэбтэй. Татауровай завод жэлдээ К-700, Т-150 түхэлэй 250 трактор, тэдэнэй 350 двигатель болон бусад хүбинуудые заһабарилха. Сэлэн-Дүүмын заһабарилгын-механическа завод

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) Сэлэнгын районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой тракторист Д. Ш. Самбилов, Мухар-Шэбэрэй районой «Родина» колхозой механизатор Г. И. Полянский, энэ ажахын тракторна бригадын бригадир А. Б. Бикмулин, Түнхэнэй районой Түнхэнэй совхозой трактористнууд В. С. Хартаев, В. С. Хартаев.

А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

уһалууриин техникэ, Улаан-Удын районой «Сельхозтехникэ» ДТ-75 түхэлэй 500 трактор заһабарилха шадалтай болохо. Мухар-Шэбэрэй, Оронгын, Сэлэнгын, Бэшүүрэй болон бусад мүн лэ өөрын «мэргэжэлтэй» байха. Мэргэжүүлэгдэһэн предприятинуудта бригадна гурим нэбтэрүүлжэ, заһабарилгын хүдэлмэриин шанар эрид һайжаруулха ёһотойбди гээд үгэ хэлэгшэ һанамжалаа.

Хабарай тарилгын эхилтэр богонихон саг үлэбэ. Шиидхэгдэхэ асуудалнууд олон гээшэ. Манай үмэнэ табигдаһан зорилгонуудые бидэ эли тодоор мэдэрнэбди. Партиин ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ Буряадай хүдөөгэй инженернэ албан өөрынгөө хубитые оруулха, республикынгаа 60 жэлэй ойе нэрэтэй хүндэтэйгөөр угтаха гээд В. М. Пуховской найдуулаа.

Һүүлээрнь Бэшүүрэй районой «Победа» колхозой түрүүлэгшэ **В. В. Смолин** ажахынгаа бүхы һалбаринуудта ажахын тоосооной нэбтэрүүлэгдэһэн тухай тодорхойгоор тогтожо хэлээ. Энэ түрүү онол аргын ашаг үрэтэй байһаниинь бүгэдэндэ элитэ. Жэшээлхэдэ, бригадна аргаар хүдэлхэдөө, коллектив бүхэндэ түсхай даабари үгтэнэ. Эдэнэрэй ажалайнь түлөөһэн тарифна фондын ёһоор урид аваансаар түлэгдэнэ. Һүүлдэнь үйлэдбэрилһэн продукциингаа зэргээр жэлэй тоосоон хэгдэнэ.

Мал ажалайхид энэ талаар яһала түргөөр энэ аргаар хүдэлжэ эхилһэн. Юуб гэхэдэ, һара бүриин дүнгөөр һаалишан, ухэршэн, хонишон бүхэн өөһэдынгөө хэһэн хүдэлмэриингөө зэргээр ажалай түлөөһэ абадаг, үйлэдбэрилһэн продукциин болон шанарай түлөө оролдодог гээшэ. Харин таряашад, механизаторнууд ехэл хүндэшэгөөр үйлэдбэридөө бригадна подряд хэрэглэжэ эхилээ бэлэй. Эдэнэр жэлэй һүүлдэ ургасынгаа зэргээр ажалай түлөөһэ абаха болоно ха юм. Тиимэһээ колхозой правлени, партком ехэхэн туһаламжын хүдэлмэри ябуулаа. Тиигэжэ ажахынгаа тракторно-таряан ажалай гурбан бригадада бригадна подряд нэбтэрүүлжэ эхилээ. Механизаторнуудта, мүн бэшэшье хүдэлмэришэдтэ аккордно-шангай гуримаар түлбэри үгтэдэг болоо. Бригада бүхэндэ продукци үйлэдбэрилхэ даабари, гаргашын лимит гэхэ мэтэ хүргэгдөө. Эгээл энэ хүшэр асуудалай нэгэн. гэхэдэ, звенонуудые даагшадаар хүдэлхэ хүнүүдые табиха гэжэ орёо бэрхэтэй байшоо. Эдэнэр коллективэйнгээ гэшүүдтэй хамта али ажаллаха ёһотой. Анхандаа тракторна бригаданuудта хүдэлжэ байһан тоо бүридхэгшэдые болиулжа, тэрэнэй ажалые звенонуудые даагшанарта даалгажа үгтөө. Энээнэйнгээ түлөө тэдэнэр нэмэлтэ түлбэри абадаг юм.

Бригаданuудай гэшүүдэй суглаан дээрэ звенонуудые даагшанар һунгагдаа, мүн энээн дээрэ бригадна совет байгуулагдаа. Тоһо, түлишэ, запчасть хэрэглэхэ чековэ дэбтэр үгтөө. Иигэжэ тракторна бригаданууд подрядан гуримда этигэжэ, урдаа табиһан зорилгоо бэелүүлхын түлөө оролдоһон байна. Эдээндэ таряалан болон нуга сабшалан, трактор, машина, техникэ даалгагдажа үгтөө. Тэрэ сагһаа хойшо 3 жэл үнгэрөө. Энэ үнгэрһэн хугасаа соохи амжалтанууд ба туйлаһан дүй дүршэлнүүд дээрэһээ харахада, энэнь хүн бүхэниие журамтай, эбтэй этэй болгоно. Ажахын тоосоогоор хүдэлхэдэ ашаг үрэтэй гэжэ мүнөө колхозой таряашад мэдэдэг болонхой.

Жэшээлхэдэ, В. И. Багуловай даадаг хоёрдохи тракторна бригада нёдондо гектар бүриһөө 21 центнер орооһо хуряажа абаа гэхэ гү, али даабаряа холо үлүүлһэндээ түс коллектив нэмэлтэ түлбэридэ хүртөө. Нэгэ түхэриг бүридэ 76 мүнгэ нэмэжэ абаһан байха юм. Эндэһээ харахада, бригадна подряд ажалдаа хэрэглэхэ, баян ургаса абаха, ажахыдаа гаргаша багатай ехэ продукци үйлэдбэрилхэ, мүн бригадын гэшүүдшье һайн түлөөһэндэ хүртэхэ болоно бшуу.

Ажахын ахамад агроном нүхэр Илюсниинэй хүтэлбэри доро технологическа карта зохёогдожо, звенонуудай энэ жэлдэ абаха ургасые тодорхойлдог. Энэ хэрэгтэ звенонуудые даагшанар өөһэдөө хабаадалсажа, картограмма зохёолсоно.

Мүнөө ажахын дүй дүршэлһөө харахада, түрүүн хамтын подряд нэбтэрүүлхэдээ, колхоз, совхоз бүхэн өөһэд өөһэдынгөө байдал дээрэһээ абажа, зохёохо болоно. Нэн түрүүн коллектив доторoo ажалай журам шангадхаха ёһотой гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ. Энэ түрүү арга хаа хаанагүй үргэнөөр нэбтэрүүлхээр саг хүрэжэ ерээ.

Колхозой таряашад үбэлэй һаранuудта неделиин суббото бүхэндэ мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ хэшээлдэ хабаадалсадаг. Һүүлдэнь хабарай тарилгын хүдэлмэриин урда тээнь тэдэнэр экзамен тушаажа, механизатор мэргэжэлээ гэршэлдэг юм.

Мүнөө ажахын таряашад харюусалгатай хаһадаа гүйсэд оэлдэнхэй. Үрэһэ хүрэнгэнь эрхим шанартай, эдэ үдэрнүүдтэ тэрэнээ хордожо дүүргэхэнь. Бүхы техникэ, машинань түгэс заһабарилагданхай. Иигэжэ энэ жэлэй хабарые эрхим бэлэдхэлтэйгээр угтажа, баян ургасын үндэһэ һуури табихын түлөө оролдожо ябана гэжэ тэрэ хэлээ.

—Үнгэрһэн жэлдэ манай бригада таряалангай гектар бүриһөө дунда зэргээр 22 центнер таряа хуряагаа һэн. Урда жэлдэшье бараг һайн ургаса абтаһан юм. Бидэ бригадна подрядта оруулагдаагүйшье һаа, өөһэдынгөө газар дээрэ хэхэ бүхы хүдэлмэриие һайн шанартайгаар бүтээхэ гэжэ оролдодог заншалтайбди. Манайда 8 гусеничнэ, К-700 түхэлэй хоёр, 11 колесно трактор, таряа хуряалгын 8 комбайн болон бусад техникэ үгтэнхэй. Бүхыдөө 2500 мянган гектарта элдэб ургамалнуудые тарижа ургуулнабди, гэжэ Хяагтын районой Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой тракторна бригадын бригадир **В. И. Алексеев** хэлэнэ.

Ниитэ нарядаар, үйлэдбэрилһэн продукциингаа зэргээр түлөөһэ абаад хүдэлхэ гээшэ алишье талаараа зүб гэжэ һананабди. Юуб гэхэдэ, манда үбэлэй сагта механизаторнуудай хэхэ ажал бага байдаг, тэдэнэй түс бүриин ажалайнь түлөөһэн һарын оройдоол 30—40 түхэриг хүрэтэрөө доошолдог. Хэрбээ хамтын подрядай гуримда ороо һаа, хүдэлмэриин бүхы сагай ехэнхииие өөһэдынгөө поли дээрэ хүдэлхэ, ургасын түлөө бултадаа оролдодог болохо һэн. Гэбэшье манай колхозой хүтэлбэрилэгшэд бидэниие бригадна подрядай гуримда оруулхаяа яаранагүй. Үлүү хүдэлмэри, харюусалгын ехэ болохоһоо хашарна ха гэжэ һанахаар. Энэ һанамжань үгы боложо, шэнэ түрүү онол арга манайшье колхоздо үргэнөөр хэрэглэгдэхэ аабза гэжэ найданабди гээд тэрэ хэлэбэ.

Кабанскын районой Ойморой совхозой хартаабхашадай звеное даагша **Н. С. Лобановта** үгэ үгтэбэ.

— Манай коллективтэ 210 гектар газар даалгагданхай. Нёдондоной дүнгөөр бригадамнай бүхыдөө 30150 центнер ургаса абаа гэхэ гү, али гектар бүриһөө дунда зэргээр 143,5 центнер хартаабха ургуулаа. Энэ дүн бидэнэртэ миин хүрэжэ ерээгүй. Коллективэй гэшүүн бүхэнэй оролдолгоор туйлагдаа гэхэ байнаб.

Анхандаа бидэнэр оройдоол 30 гектар талмантай һаа, харин мүнөө хоер зуу гаран гектар газартай болонхойбди. Тиихэдэ ургасашье доогуур һааб даа. Жэшээлхэдэ, гектарай 86 центнер хартаабха абтадаг һэн. Энэ мүнөө туйлагдаад байһан амжалта нэн түрүүн бригадымнай хүсөөр болоо. Ажалдаа үргэнөөр түрүү агротехникэ хэрэглэһэн, газарайнгаа хүрьһэндэ органическа үтэгжүүлгэ ехээр оруулһан байнабди. Үнгэрһэн жэлдэ бүхыдөө 14400 тонно наг шэбхэ шэрэгдээ гэхэ гү, али гектар бүридэ 69,5 тонно нютагай үтэгжүүлгэ оруулагдаа. Мүн минеральна үтэгжүүлгэ шадаха соогоо зөөгөө һэмди.

Тиигээд май һарын тэн багаар хартаабхаяа тарихадаа, 12—14 үдэрэй туршада энэ хүдэлмэреэ түгэсхөөбди. Һүүлдэнь бүртаг үбһэнтэй тэмсэжэ, мүн шииг нойто хүрьһэндэ бариха зорилготой таригдаһан хартаабхын ургажа эхилхэдэ түрүүшын, мүн эшын бултайжа гараад байха үедэнь үшөө дахин борнойлдогбди. Удаань культиватор хэрэглэжэ, бүртаг ногоо усадханабди. Июнь һарада хартаабхын эшэнүүдэй үндэр болохолоорнь, түсхай түхеэрэлгөөр шоройень обоолнобди. Иигэжэ хүдэлмэреэ ябуулһанай ашаар лэ баян ургаса абтана.

Манай звеногой хүдэлмэрилэгшэд түсэбтэ даабаряа дүүргэһэнэйнгөө түлөө совхозой дирекциин зүгһөө шагнал, магтаалда хүртэдэг юм. Үнгэрэгшэ жэлдэ хартаабхашанай һарын салин дунда зэргээр 240 түхэриг болоо һэн. Үшөө даабаряа үлүүлһэндээ нэгэ түхэриг бүхэндэ 68 мүнгэ нэмэжэ абаһан байна.

Бидэндэ энэ ж
гектар газар даа
Тэрэнэйнь 210
хартаабхын. поли,
тар сабшалан юм.
рэһээ дүн хайта
центнер хартаабха,
ган центнер үбһэ
зорилготойбди. М
ногойхид байгша о
жэ, бригадна подр
дэлжэ захалхань.
рүү онол арга үр
рэглэжэ. Хартаабха
даа бүри ехэ үрэ
лаха, үйлэдбэридэ
гаргаша хэхэгүй
дохо болоно, —
үгэеэ түгэсхөө.

— Манай бриг
ряалангай газар
хуудам, хуурай т
шодог юм. Эндэ
дуу, хуурай, жэлэ
да бүхыдөө оройд
200 миллиметр ш
ородог шуу. Тии
бар эртүүр элһэ
һалхилхадань, газ
һэн ехээр гэмтэнэ.
хүндэ хүшэр ор
бригадын механи
газарай хүрьһэ
хамгаалха, шорой
ургуулангүй элдүү
нологи үргэнөөр
болоо, — гэжэ
най районой һаха
хозой тракторна
бригадир **Г. С. Се
ков** хөөрэнэ. —
ашаар айхабтар х
ган гасуур жэлэй
далда муу бэшэ
ряанабди. Жэшээлх
гын совхозой нүх
вай даадаг бригад
лектив жэл бүри
ургаса абадаг бол

Бидэндэ яһала
ехэтэй машина, тех
гагданхай. Мүн
торнууднайшье дүй
дабаритайшуул. Эд
баад жэлэй стаж
юм. Үнгэрэгшэ ж
гөөр манай колл
хыдөө 26,6 мянга
нер орооһо абаа
али гектарай 16,6
таряа хүряагаа. И
сэбөө 127 процент
гэжэ, энэ жэлэй х
рилгада хүсэд хү
һэ хүрэнгэ хааг
кукурузын муу б
са абажа, совхозо
яһала элбэг сило
даа.

Үрэһэ бэлэдхэл
онсо анхарал хан
на. Энээнэй ашаар
ри тогтууритай ү
даг болонхойбди,
юушье абтадаггүй
һаа 1980 ондо эн
гектар бүриһөө 8,5
орооһо, урзанда —
нер гэршүүхэ, нё
14 центнер обёос
сохёо һэмди. Энэ
рэһээ болоноб гэх
дын гэшүүдһээ с
дана. Манайда д
олон жэлдэ хүд
шэлтэй таряашад
нэр бултадаа өө
дынгөө ажалые
дэхэ, мэргэжэл
тай хүнүүд гэшэ
затор И. Г. Бур
үхибүүдтээ хамт

(Түгэсхэлынь

РЕСПУБЛИКАНСКА СЕМИНАР-ЗУБЛӨӨНҺӨӨ

…РГАНУУДЫЕ ҮРГЭНӨӨР ХЭРЭГЛЭЕ!

Звенодомнай хоёр трактор, уһа сасадаг хоёр түхеэрэлгэ, бүлүүр нэгэ станци даалгагданхай. Энэ жэлэй ургасада 3500 тонно наг шэбхэ шэрээбди. Һаядаа минеральна үтэгжүүлгэ оруулжа захалхамнай. Эдэ бүгэдын ашаар манай коллектив даалгагдаһан полиингоо гектар бүриһөө 300 центнерһээ доошо бэшэ ургаса абаха зорилготой, — гэбэ.

Түнхэнэй районой «Маяк» колхозой ахамад агроном **А. Н. Убушеевтэ** үгэ үгтэбэ. Тэрэ ажахыдаа хабарай тарилгын үедэ газар хахалха, үтэгжүүлгэ оруулха, хүрьһэнэй шииг нойто хушаха, үрэһэ тариха, машина, тракторнуудта техническэ харууһа хэхэ тусхай звенонуудай хайшан гээд эмхидхэгдэдэг, тэдэнэйнь ямар үрэ дүнгүүдые түйлаһан тухай хэлээ.

Нёдондо колхозой механизаторнууд энэ гүримөөр хүдэлжэ, бухы 1430 гектарта ороохо таряагаа хүдэлмэриин 14 үдэр соо тариһан, гектар бүриһөөнь дунда зэргээр 17,4 центнер ургаса абаһан байна. Ушарынь юуб гэхэдэ, эндэ ажалай түлөөһэн, урмашуулгын гүрим абтаһан ургасын зэргээр үгтэдэг. Тэрэшэлэн үбһэ хуряалгын үедэшье звенонуудта сабшажа, хуряажа, һүрилөөд тушааһан үбһэнэйнь зэргээр ажалайнь гол болон нэмэлтэ түлөөһэн үгтэнэ. Жэшээлхэдэ, үбһэ абаха түсэбөө дүүргээд байтаа һаань, тэрэнэйнь центнер бүхэндэ 1 түхэриг 40 мүнгэн түлэгдэдэг һаа, түсэбөө үлүүлэн дүүргээд, эрхим шанартай үбһэ ехээр бэлэдхэхэдэнь центнер бүхэндэ 2 түхэриг 10 мүнгэн түлэгдэнэ. Тэрэнэй ашаар нёдондо үбһэшэдэй бухы звенонууд даабарияа үлүүлэн дүүргээ юм.

Энэ жэлдэ таряан ажалай бригада, звенонуудта ажахын тоосоо, бригадна подрядай гүрим нэбтэрүүлхэдээ, үнгэрһэн жэлэй дүй дүршэлые хараада абажа, тэрэнээ бүри нарижуулха байһан тухайгаа тэрэ тэмдэглэбэ.

Загарайн районой Онохойн совхозой ороохото ургамалнуудые ургуулагшадай звеноое даагша **З. Г. Габдулняда** үгэ үгтэбэ.

— Манай звено нёдондо бригадна подрядаар хүдэлжэ эхилээ юм. Коллективтэмнай табан хүн ажалладаг, МТЗ-50 түхэлэй гурба, К-700 түхэлэй, Т-4 түхэлэй нэгэ-нэгэ трактор, ороохоной дүрбэн комбайн болон бусад техникэ даалгагданхай.

Нёдондо 1963 гектар таряалан дээрэһээ 6250 центнер үрэһэнэй ороохо абаха, 841 гектар паар бэлдэхэ, 640 гектарта намарай хара тарла тариха, мүн ажалдаа газарай хүрьһэ хамгаалха агротехническэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха ёһотой байгаабди. Эдэ зорилгонуудаа гүйсэд бэелүүлэгдээ. Үшөө 762 центнер үбһэн бэлэдхэгдээ.

Манай коллектив энэ түрүү онол аргые хэрэглэжэ, тэрэнэй ашаг үрэтэйень һайса ойлгонхой. Тиимэһээ бригадна подрядые үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлхын түлөө үшөө һайнаар үзэхэ, хараха ушартайбди. Эдэ бүгэдын ашаар энэ жэлдэ түйлаһан амжалтанаа бүри арьбадхахаар хараалагдана. Бидэндэ энэ талаар яһала олон дутуу дундануд бии. Жэшээлхэдэ, звенодомнай техникэ үшөөл дуталдаһаар. Илангаяа хүрьһэ хамгаалха хүдөө ажахын машинанууд үсөөн байһаар. Мүн ургаса хуряалга дээрэ эмхидхэлэй хүдэлмэриин һуладаһанһаа болоно, ехэл олон техникэ хүдэлгэгдөөгүй.

Механизаторнуудай ажаһуудалай хэрэглэмжые, трактор, машинын техническэ болон запчастьнуудаар хангаха талаар ехэл дутагдалтай. Жэлэй һүүлдэ тоосоо хэхэдээ, түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилһэн продукциимнай түлөө нэмэлтэ түлбэри үгтэхэ ёһотой байгаа. Теэд совхозой хүтэлбэрилэгшэд договороо баримталжа шадаагүй. Мүнөө ажалай түлөөһэнэй расценкэдэ элдэбын нэмэлтэ хэжэ байна. Ингэжэ байхадань, звеногой гэшүүд урмаа хухаршанхай. Эдэ дутагдалнуудые совхозой дирекци һаядаа усадхаха аабза гэжэ найдагдана.

Сэлэнгын районой Кировэй нэрэмжэтэ колхозой лугомелиоративна отрядай начальник **В. Ц. Бальжинов** өөрынгөө коллективэй ажахын тоосоогоор хүдэлдэг тухай хөөрөө. Үйлэдбэридэ бригадна подрядай гүримые нэбтэрүүлхэ талаар ажахынуудай дүй дүршэлые, ажалайнь эмхидхэлые наринаар шэнжэлжэ, ажахынгаа тоосоое улам нарижуулан һайжаруулха, үндэр баян ургаса абахын түлөө тэмсэхэ хэрэгтэй.

Иимэ аргаар хүдэлхэдөө, тэдэнэр жэлэй һүүлдэ совхозой дирекцитэй хэлсэжэ абаһан уялгынгаа ёһоор тоосоо хэдэг, даабариһаа гадуур ургаса хуряаһанайнгаа түлөө нэмэлтэ түлбэридэ хүртэдэг байна. Бригадна подрядаар ажаллахадаа, отрядай гэшүүд хүдэлмэрээ саг соонь һайн шанартайгаар хэхые оролдоно. Урдань гансал өөһэд өөһэдынгөө ажал хараад ябаһан һаа, харин мүнөө бултанайнгаа түлөө оролдодог болонхой. Тэдэнэр бухы юумэндээ гамтайгаар хандана, зүбөөр, ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхые оролдоно.

Байгша ондо баян ургасын бата найдамтай үндэһэ һуури табихын түлөө тус отрядайхид 12 мянган тонно органическа үтэгжүүлгэ шэрээ. Эндэһээ 90 гектар кукурузын, 50 гектар нарай сэсэгэй полинуудай, 1600 гектар сабшалангай хүрьһэн шанаржуулагдаад байна. Мүн эдэнэр 950 гектар газарай хүрьһэ соолохо, 340 гектар борнойлхо ёһотой.

Энэ түрүү онол арга хэрэглэжэ, тус ажахын луговодууд ниитынгээ адууһа малда элбэг хүрэхэ үбһэ тэжээл нөөсэлхэ юм гэжэ тэрэ түгэсхэлдөө хэлээ.

Зэдын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд шадаал һаа ехээр хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилхын түлөө оролдоно гэжэ тус ажахын тракторна бригадын бригадир **Ф. Д. Заболотский** хэлээ. Энэ табан жэлэй үнгэрһэн хоёр жэлэй туршада колхоз мал ажалай продукци гүрэндэ худалдаха түсэбүүдээ дүүргэһэн байна. Мүн энэшье жэлдэ энэ талаар амжалтатай. Энэ юун дээрэһээ болооб гэхэдэ, эдэ жэлнүүдтэ ниитынгээ адууһа малда яһала ехэ үбһэ тэжээл нөөсэлөө бшуу. Эндэ тэрэнэй даадаг бригадынхидай оруулһан хубита ехэ.

Тус бригадада 3500 гектар таряалан даалгагданхай. Тэрэнэй хажуугаар 400 гектар зелёнкын, 440 гектар витаминтай ногооной гурилда орохо нэгэ жэлэй ногооной поли бии.

— Эндэ бухыдөө 21 хүн ажаллана. Колхоздомнай ажахын тоосоондо оруулагдаха бригада, звенонууд тодорхойлогдонхой гэжэ тэрэ хэлээ. Байгша ондо энэ бригадынхид мүн лэ шэнэ онол аргаар хүдэлхэнь. Мүнөө технологическа карта зохёогдожо, договор баталха документаци бэлдэгдэжэ байна. Эндэ бригадын совет байгуулагданхай. Ингэжэ тэдэнэр байгша ондо 27,8 мянган центнер ороохо, 6200 центнер ногоо абахаар түсэблэнэ. Теэд эндэ трактор олоор дуталдаха юм. Районой хүтэлбэрилэгшэд манай бригадада ДТ-75 түхэлэй, К-700 түхэлэй 2—2 трактор үгэхэбди гэһэн аад, мүнөө болотор үгы,—гэжэ нүхэр Заболотский мэдүүлээ.

— Нэгэдэхи отделениин тракторна бригадын коллектив үнгэрһэн жэлдэ 13,1 мянган центнер ороохо гэхэ гү, али гектар бүриһөө дунда зэргээр 15 центнер таряа хуряажа абаа, —гэжэ Захааминай районой Хамниин совхозой тракторна бригадын бригадир **Е. Б. Джипов** хэлэнэ. — Хүрьһэ элдүүрилдэг, таряа таридаг, ургаса хуряадаг техникээ хараалһан саг соогоо бэлдэһэнэй ашаар иимэ амжалта түйлагдаа. Энэшье жэлдэ энэ талаар яһала амжалтатайбди. Бухы байһан машина, техникээ февралиин эхеэр заһабарилжа дүүргээ һэмди. Мүнөө ороохоной комбайнуудаа, үбһэ тэжээл бэлэдхэдэг техникэсэ бэлэн болгожо байнабди.

Бригададамнай 24 механизатор хүдэлдэг. Эдэнэр газар элдүүрилхэ, таряа тариха хүдэлмэринүүдээ эрхим һайнаар мэдэдэг хүнүүд юм.

Ажалай журамда тогтохо хүсэлэнтэйб. Бригадымнай гэшүүд энээниие һайса ойлгодог гээшэ. Хэрбээ хэн нэгэнэй ажалай журам эбдэбэл, тэдэнэртэй эрид шангаар тэмсэдэгбди. Ажалай журам шангадхаһанай ашаар амжалта заатагүй түйлагдаха.

Бидэ мүнөө бригадна подрядаар хүдэлжэ эхилхэмнай. Эрданайхяараа хүдэлжэ, холо ошохоёо болёобди. Тиимэһээ энэ түрүү онол аргые бэелүүлхын тула ехэ хүдэлмэри ябуулха болонобди, — гэжэ нүхэр Джипов онсолон хэлээ.

Баргажанай районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой тракторна бригадын бригадир **Д. Г. Раднаев** үгэ абаа. Таряан болон мал ажалда бригадна подрядай гүримөөр хүдэлхэдэ, үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлхэ, хүдөө ажахыда хүдэлһэн хүн зон журамтайшье болохо жэшээтэй. Энэ онол аргые бэелүүлхэ талаар колхоздо яһала ажал ябуулагдажа байна. Мүнөө ажахын тоосоогоор тус ажахын хонишод хүдэлжэ эхилэнхэй. Жэшээлхэдэ, ахалагша хонишон Д.-Н. Б. Сундуевай даадаг бригадын гэшүүд һүүлэй 10 жэлэй туршада зуун эхэ хонин бүриһөө зууһаа дээшэ хурьга абаа, 7,0 килограмм хүрэтэр ноохо хайшалаа. Ингэжэ тэдэнэр хурьга абаха энэ табан жэлэйнгээ түсэбые хоёр хахад жэл соо дүүргэжэ шадаа. Мүн хонишод О. Э. Сангадиева, Р. Б. Содбоева, В. М. Лубсанов гэгшэд ажахын тоосоогоор хүдэлжэ, яһала амжалтатай.

Энэ жэлһээ эхилжэ, механизаторнууд хамтын подрядаар хүдэлхэнь. Эдэнэр ажалай нэгэ циклдэ хүдэлжэ, жэлэй һүүлдэ хэһэн ажалайнгаа түлөө тоосоходоо, абаһан даабаряа, социалис уялгаяа заатагүй бэелүүлхые оролдохо ха юм. Таряашад жэлэй туршада хүдэлхэдөө иимэ ажалай цикл гаргаха болоно. Хабарай тарилгада бэлдэхэ, тариха, һүүлдэнь ургасын хойноһоо харууһалха, таряагаа хуряаха, намарай паар хахалха, һолоомоёо суглуулха гэхэ мэтэшэлэн хүдэлмэри ябуулжа, хэһэн ажалайнгаа, абаһан продукциингаа түлөө түлбэри абаха жэшээтэй.

Бригадын таряалан Хүнтэйн талада оршодог. Хэнэйшье мэдэһээр энэ нютагта шииг нойтон багаар ородог дээрэһээ ходо ган гасуурта дайрагдадаг гээшэ. Эндэһээ газарай хүрьһэн һалхинда үлеэлгэжэ, ехээр гэмтэдэг, ургасашье багаар абтадаг байһан.

Мүнөө таряашадай, мэргэжэлтэдэй оролдолгоор газарай хүрьһэ хамгаалха севооборот үргэнөөр хэрэглэгдэжэ эхилээ. Энэ түрүү онол арга өөрынгөө ашаа үрые харуулжа байнхай.

Бригадын гэшүүд үнгэрһэн жэлдэ ажалдаа яһала амжалта түйлаа. Эдэнэр 4230 гектар таряалан дээрэһээ 51 мянган центнер ороохо суглуулжа, тэрэнэйнгээ 7251 центнерыень гүрэндэ худалдаа гэхэ гү, али түсэбөө холо үлүүлээ. Өөһэдтөө хүсэд хүрэхэ үрэһэ хүрэнгэ, ниитын малда талха таряа үлөөһэн байна.

Тус бригадынхид энэ жэлдэ эрдэмтэдэй дурадхаһан севооборотые гүйсэд хэрэглэхэнь. Эдээндэ 5338 гектар таряалан даалгагданхай. Байгша ондо хара таряа ургадхахөөр хараална. Мүнөө 1549 гектар паар бэлдэгдэнхэй.

Манай бригада байгша ондо хабарай тарилгын үедэ «Бурятская-34» сортын үрэһэнэй шэниисэ үргэнөөр хэрэглэхээр хараална. Энэ талаар үрэһэ хүрэнгэ хүсэд хүрэхөөр бэлдэгдэнхэй. Нёдондоной ган гасуурта манай нютагта һайнаар ургаагүй һэн. Тиимэһээ энэ жэлдэ обёосой хүрэнгөөр дуталданабди.

Үбэлэй һарануудта механизаторнуудайнгаа мэргэжэл дээшэлүүлхэ талаар хүдэлмэри үргэнөөр ябуулаабди. Илангаяа Совет Армиин сэрэгэй албанһаа табигдаһан хүбүүдые, мүн нютагай дунда һургуули дүүргэгшэдые механизаторай курсада олоор хабаадуулаабди. Эндэһээ арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи гол жэлдэ хүсэд хүрэхэ механизаторнуудые бэлдээбди.

Манай бригадын механизаторнууд КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой заседаниин шиидхэбэринүүдые һайшаан дэмжээд, өөһэдынгөө ажалда бригадна подряд үргэнөөр нэбтэрүүлхэ гэжэ оролдожо байна, — гэжэ тэрэ хэлээ.

Эдэнэр энэ жэлһээ бригадна подрядаар хүдэлжэ эхилхэнь. Тэрэнэй мэдэлдэ хоёр звено бии болгогдонхой. Эдээниие даагшанар дүршэлтэй механизаторнууд юм. Звено бүхэндэ тусхай даабари үгтэнхэй. Тэдэнэр аккордно-шангай гүримөөр түлөөһэ абаха. Бэе бэедээ этигэдэг, хоорондоо тааража хүдэлхэ хүнүүд звенонуудта оронхой. Бригадын гэшүүд байгша ондо 48,5 мянган центнер ороохо хуряаха юм.

Хяагтын районой «Родина» колхозой кукурузашан **Г. Г. Дампилов** звеногойнгоо ажал хүдэлмэри дээрэ тогтожо хэлээ. Тэрэнэй хүдэлдэг коллектив жэл бүри үндэр ургаса хуряажа, ниитынгээ адууһа малда хүсэд хүрэхэ шэмэтэ тэжээл нөөсэлдэг юм. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ эдэнэр 211 гектар полиин гектар бүриһөө 228 центнер ургаса абаха һаа, тэрэнээ 250 центнертэ хүргөө. Нёдондо 235 гектар газарай гектар бүриһөө 300 центнер кукурузын ногоон набша намаа хуряагаа.

Энэ үндэр дүн нэн түрүүн коллективэй гэшүүн бүхэнэй даалгагдаһан ажалдаа эзэн ёһоор хандаһанай ашаар түйлагдаа. Мүн эдэнэр ажалдаа бригадна арга үргэнөөр хэрэглэдэг юм. Тус звенодо жэл бүри продукци үйлэдбэрилхэ даабари, гаргашын лимит хүргэгдэнэ. Ингэжэ тэдэнэр ажахын тоосооной гүримөөр хүдэлхэдөө, жэлэй һүүлдэ тоосоогоо хэдэг. Түсэбһөө гадуур продукци үйлэдбэрилхэдөө, звеногой гэшүүн бүхэн салин дээрээ 10 процент түлбэри абана. Нёдондо эдэнэр 694 түхэриг нэмэлтэ мүнгэ абаһан юм. Иимэ аргаар хүдэлхэдөө, хүн бүхэн дуратайгаар ажаллана, түсэбтэ даабарияа дүүргэхые оролдоно.

Манайхин бухы гэр бүлөөрөө, уг унгяараа кукуруза ургуулха талаар мэргэжэһэн зон гээшэ юм гэхэдэ алдуу болохогүй. Бүри 20-ёод жэлэй саана минии үбгэ эсэгэ Николай Иннокентьевич Дампилов кукурузын гайхамшагтай ехэ ургаса абажа, бухы республика соогоо нилээд суутай болоһон гээшэ. Тэрээнтэй сугтаа минии эсэгэ Георгий Николаевич олон жэлдэ хүдэлжэ, баһал баян дүршэлтэй болоһон. Мүнөө тэрэ өөрынгөө мэргэжэл шадабариие намда дамжуулжа байна. Тиигэжэ би һүүлэй хэдэн жэлдэ эсэгэтээ сугтаа кукуруза ургуулнаб.

Хэнэйшье мэдэһээр, кукурузын элбэг ехэ ногоон намаа ургуулжа абахын тула айхабтар ехээр оролдохо, эсэшэ сусашагүйгөөр ажаллаха шухала. Эндэ үбэл, зун, хабар, намар гэжэ илгаагүй поли дээрээ хүдэлхэ, тэндээ наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ гаргаха, хабарай хагсууда бүхэли үдэртөө хээрэ байжа газараа уһалха, үглөөнэй бүрэнхыһөө үдэшын харанхы болотор агрегадаа зогсоонгүй шахуу ябуулжа, кукурузынгаа үрэһэ тариха, зунай халуунда тэрэнэйнгээ зүрууд хоорондохиие элдүүрилхэ хэрэгтэй. Мүнөө апрель һарада манай звеногойхидой хэхэ ажал айхабтар ехэ болоод байна. Түрүүшын ээлжээндэ таряалангай шулуу сэбэрлэжэ эхилээбди.

Ерэхэ ургасын түлөө хүдэлмэрээ апрель һарын эхеэр захалдаг юм. Таряалангаа сэбэрлэхэ, 117 гектар уһалагдадаг газараа ундалуулха хүдэлмэриие ү р г э н ө ө р ябуулна. Гектар бүридэ 4—5 центнер минеральна үтэгжүүлгэ оруулагдаа. Уһалагдадаггүй газарта тэдэнэр гектарай 3—4 центнер хүрэтэр минеральна үтэгжүүлгэ, хоёр—гурбан жэл болоод лэ, гектар бүридэ 30—40 тонно наг шэбхэ оруулна.

Хабарай тарилгада тон һайнаар бэлдэдэгбди гэжэ тэрэ хэлээ. Нэн түрүүн уһалагдадаггүй газар дээрэ майн хорёодоор тарилга хэгдэнэ. Юуб гэхэдэ, иимэ газарай хүрьһэн эртүүр гэдэдэг ха юм. СЗП-3,6 түхэлэй сеялкэ хэрэглэхэдээ, 60 сантиметр зүруудаар тарихые оролдоно. Һүүлдэнь буртаг үбһэнтэй тэмсэхын тула ургасынгаа гаража эхилхэдэ хоёр дахин борнойлно. Культиватораар зүрууд хоорондын хүдэлмэри ябуулна.

Уһалагдадаг 60 — 80 гектараа шадаха соогоо уһалдаг юм. Ингэжэ тус звеногойхид энэ жэлдэ 290 гектар дээрэһээ гектарай 260 центнер набша намаа абаха зорилготойгоор тэрэ дурдаа.

— Арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлдэ манай таряашад бухыдэнь 80 мянган центнер таряа, 35 мянган центнерһээ бага бэшэ хартаабха, 3 мянган центнер овощ ургуулжа абаха зорилготой, — гэжэ Мухар-Шэбэрэй районой «Искра» колхозой ахамад агроном **И. М. Козлов** хэлэбэ. — Тиимэһээ энэ жэлһээ хойшо севооборотоо һайнаар хэрэглэжэ, манай эндэхи эрхэ байдалда эгээл ехэ ургаса үгэдэг хара таряа, ешмээнэй тарилгые үргэдхэхэ, сэбэр паараа һайнаар элдүүрилхэ, илангаяа газарай үрэжэл һайжаруулдаг ургамалнуудые, кукурузэ, рапс болон донник ехээр таридаг болохомнай. Жэшээлхэдэ, донниигой тарилгые 560 гектарта тарижа, га бүхэнһөөнь 90—100 центнер ногоо ургуулжа абаха, тэндээ хойто жэлынь ороохо таряа һайнаар ургуулха зорилготойбди.

Мүнөө дүршэлтэй механизатор Н. Л. Митрофановай даадаг бригада эгээл түрүүлэн хамтын подряд нэбтэрүүлхэ бэлэдхэл хэгдэжэ байна. Түрүүшын ээлжээндэ поли, ургамал бүхэндэ технологическа карта зохёогдожо, тэрээн соонь газар элдүүрилгын, тарилгын хэды шэнээн ажал хэгдэхэ, хэды шэнээн үрэһэнэй, үтэгжүүлгын гаргашалагдаха байһаниинь тоологдоод, бухы гаргашын лимит табигдажа байна. Мүнөө бригадада трактор бүхэниие хоёр халаанда хүдэлгэхэ механизаторнууд табигдаа, тэдэнэй мэргэжэл шадабариие дээшэлүүлхэ һуралсал эмхидхэгдэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) Хяагтын районой Ехэ-Нугын совхозой тракторна бригадын бригадир Г. Б. Юможапов, Улаан-Үдын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой отделениие эрхилэгшэ И. Я. Сазонов, «Пограничный» совхозой ЛМО-гой бригадир В. Ф. Маковиенко.

Удаань Яруунын районой «Победа» колхозой тэжээл үйлэдбэрилдэг цехэй начальник **Б. Б. Цыренов** үгэ абаба.

— Байгша ондо колхозоймнай хоёр бригада ажахын тоосоогоор хүдэлжэ эхилхэнь. Эдээндэ хүсэд хүрэхэ техникэ үгтэнхэй, дүршэл шадабаритай хүнүүд олдонхой. Ороохо ургуулха бригадада 3600 гектар таряалан, тэжээлэй ургамал ургуулха 2-дохи бригадада 1582 гектар газар даалгагданхай.

Мүнөө агрономууд бригадирнуудтала хамта технологическа карта, хабарай тарилгын хүдэлмэриин түсэб зохёожо дүүргэбэ. Эдэнэр бригадна подрядаар хүдэлхэдөө, жэлэй һүүлдэ продукциингаа зэргээр салин хүлһөө абаха юм.

Бидэнэр байгша оной хабарай тарилгада гүйсэд бэлдэнхэйбди. Энэ харюусалгатай хаһала богони болзорто, һайн шанартайгаар бүтээхэ дүүрэн арга боломжотойбди.

Тэжээл үйлэдбэрилдэг цехтэ лугомелиоративна отряд оролсоно. Эдэнэр мүн лэ ажахын тоосоогоор хүдэлдэг юм. Байгша ондо тус отрядай гэшүүд бухыдөө 21000 кубометр тошо халяажа хүргөө, уһалагдадаг 300 гектар сабшалан дээрэ минеральна үтэгжүүлгэ оруулаа, кукурузын полидо 1230 тонно органическа үтэгжүүлгэ шэрээ. Үнгэрһэн жэлдэ манай коллектив бухыдөө 1300 центнер үбһэ хуряажа абаа. Үбэлэй һарануудта отрядай гэшүүд ниитынгээ адууһа малда үбһэ тэжээл шэрэлгэдэ хабаадалсаа. Ингэжэ отрядай луговодууд шэнэ онол арга үргэнөөр хэрэглэжэ, байгша онойнгоо түсэбтэ даабариие үлүүлэн дүүргэхээр зорижонхой.

Ажахыда тэжээл үйлэдбэрилдэг цехэй ямараар хүдэлдэг тухай Хэжэнгын районой Могсохоной совхозой тус цехэй начальник **Б. Р. Санжимитыпов** хөөрэбэ. Совхоздо мүнөө газар һайжаруулгын гурба һарын туршада луговодуудай тусхай оньһожоруулагдамал нэгэ бригада, кукурузашадай хоёр звено сабшалан, таряалан дээрэ наг шэбхэ зөөхэ, минеральна үтэгжүүлгэ оруулха, газар уһалха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулна. Жэшээнь, сабшалан дээрэ 2 мянган тонно шэбхэ гаргагдаа. Эдэ үдэрнүүдтэ тэндэ үшөө 3 мянган тонно минеральна үтэгжүүлгэ тарааха хүдэлмэри эршэмтэйгээр ябуулагдана. Хабартаа-зундаа 2 мянган гектар сабшалангые хоёр дахин уһалхын тула һубаг ханаабууд сэбэрлэгдээ, уһа хааха түхеэрэлгэнүүд заһабарилагдаа.

— Бидэшье хамтын подрядай гүримөөр хүдэлдэг болохын тула бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэжэ байнабди. Юуб гэхэдэ, энээнһээ урагша манайда хэрэглэгдэдэг ажалай түлөөһэнэй гүрим хүнүүдые ехэ ургасын түлөө тэмсэхэ хэрэгтэ ёһоор элсүүлдэггүй байгаа гэжэ хэлэхээр. Жэшээлхэдэ, Хүдөө ажахын министерствын дурадхаһан гүримэй ёһоор бидэ гектар бүриһөө 13 центнер үбһэ абаһан луговодто центнер бүхэнэйнь 54 мүнгэ түлэдэг, харин гектарай 20 центнер хүрэтэр үбһэ абахадань, оройдоол 36 мүнгэ түлэдэг байгаабди. Энэмнай яашье тааруугүй ха юм даа. Хамтын подрядай гүримөөр хүдэлдэг болоо һаа, тиимэ юумэн тохёолдохогүй бшуу.

Нэгэ нарядаар, коллективиэ подрядай гүримөөр хүдэлдэг болоходо алишье талаараа ашаг үрэтэй байха гэжэ һанагдана. Механизаторнууд, луговодууд даажа абаһан газартаа боодото эзэн ёһоор хандаха, ургасыень дээшэлүүлхын түлөө саг үргэлжэ оролдохо, хүдэлмэриингөө ехэнхи сагта өөһэдынгөө газар дээрэ хүдэлхэ болоно бшуу. Хүнүүдэй харюусалгые дээшэлүүлжэ, ажалай журамые һайжаруулаад, эрхим үрэ дүн түйлагшадые зүбөөр урмашуулдаг болоод байхада, луговодуудай звенодо залуушуул дуратайгаар ерэжэ хүдэлхэ ха юм.

Саашадаа бидэ, тэжээл үйлэдбэрилгын цехэйхид гансашье сабшалан дээрэ хүдэлөөд, тэндэ үбһэ ногоо, тэжээлэй ургамал ургуулаад, хуряажа абаад байха бэшэ, бухы бэлэдхэһэн тэжээлээ өөһэдөө буйлуулдаг, шанаржуулдаг болохо һанаатайбди. Тиимэһээ тэжээл буйлуулха, илангаяа үбһэ, һолоомо хэршэхэ, холихо, шэнгэн тэжээл шанажа гаргаха тусхай түхеэрэлгэнүүдтэй тэжээлэй һайн цех бариха болонобди. Тэрээндэмнай хэрэгтэй бухы оньһон түхеэрэлгэнүүдые үгэхэ талаар республикын Хүдөө ажахын министерство, «Госкомсельхозтехникын» нэгэдэл али болохоор туһалха бэзэ гэжэ найданабди гэжэ тэрэ хэлэнэ.

Могсохоной совхоздо луговодуудайнь бригада саг үргэлжэ хүдэлдэг хүнүүдээр бүридхэгдэнхэй, тусхай техникэ даажа абанхай, сабшалангай газартай юм. Тиимэһээ мүнөө тэдэниие ажахын тоосооной болон бригадна подрядай гүримдэ оруулхада таарамжатай, бэлэн болонхой гэхээр. Байгша ондо тэдэнэр 24 мянган центнер үбһэ хуряажа абаха, 1360 тонно сенаж, 3300 тонно силос дараха, 300 тонно витаминтай-ногооной гурил бэлэдхэхэ түсэбтэй. Энээнһээ гадна тус цехэйхид гансашье үбһэ тэжээл ургуулжа абаха бэшэ, тэрэнээ өөһэдынгөө хүсөөр буйлуулан шанаржуулха. Илангаяа хуурай, шэнгэн тэжээл бэлдэдэг болохо байна.

Удаань Улаан-Үдын районой Оронгын совхозой хартаабхашадай звеноое даагша **Ж. Ц. Цыденовтэ** үгэ үгтэбэ.

— Би хартаабхашанай звеноое даагшаар түрүүшынгээ жэл хүдэлжэ ябанаб. Энээнһээ урагша хоёр жэлэй туршада эсэгэтээ хамта тэрэнэй звенодо энэ мэргэжэлээрээ хүдэлөө һэм. Манай звенодо мүнөө 100 гектар хартаабхын поли даалгагданхай. Тэрэнэйнь 50 гектарынь уһалагдадаг юм. Үнгэрэгшэ жэлдэ бидэ бухыдөө 12518 центнер хартаабха суглуулжа, түсэбөө 160 процент бэелүүлээ һэмди. Ингэжэ коллективнай гүрэндэ 7780 центнер хартаабха худалдажа, даабаряа холо үлүүлээ. Энээниие гектар бүридэ тоолоходо, 125 центнер болоно.

Манай бригадын үйлэдбэрилһэн хартаабхын өөрынь үнэ сэн оройдоол 8 түхэриг 65 мүнгэн болоо. Энэнь түсэбһөө нилээд доогуур. Совхознай гүрэндэ худалдагдаһан хартаабхын түлөө 84,5 мянган түхэриг мүнгэ олзо оруулаа.

Энэ үрэ дүн яагаад түйлагдааб гэхэдэ, нэгэдэхеэр, тарилгынгаа урда тээ газараа элдүүрилхэдээ, азотно болон фосфорно, калийна үтэгжүүлгэнүүдые шадаха соогоо оруулаа һэмди. Газараа элдүүрилхэдээ К-700 түхэлэй трактор хэрэглэжэ, ажалдаа үндэр дүн түйлаабди. Газараа хахалһанайнгаа һүүлээр хартаабхаяа тэрэ доронь һуулгахадаа агротехническэ болзорыень хараалнабди. Жэшээлхэдэ, манай звеногой гэшүүд май һарын 12-һоо 22 болотор ажалай 10 үдэрэй туршада энэ харюусалгатай хүдэлмэрээ үнгэргэдэгбди. Үрэһэ тарихадаа гектар бүридэ 20 — 22 центнер хартаабха һуулганабди. Ингэжэ ажалаа ябуулхадамнай, намар үндэр баян ургаса абтадаг.

Энэ жэлдэ хартаабха худалдаха талаар ехэ бэрхэшээлдэ ороо һэмди. Юуб гэхэдэ, 1700 центнер хартаабхын түмһэ адууһа малдаа эдюулээбди. Энэ юун дээрэһээ болооб гэхэдэ, хартаабха хадагалха газар манай ажахыда үгы байһаар. Тиимэһээ республикын Хүдөө ажахын министерствые 500 тонно үрэһэнэй хартаабха хадагалха склад бариха талаар туһалхыень гуйха байнабди.

Бидэ жэл бүри уһалагдадаг 100 гектарта хартаабха таридагбди. Энэмнай Дундадын уһалуурниин системэһээ уһалагдадаг юм. Ган гасуур жэлдэ бидэ энэ системэһээ уһа абажа, хэрэглэхээ болинхойбди. Юуб гэхэдэ эндэһээ хүршэ байһан «Заветы Ильича» совхозой луговодууд уһыень абажа, хэрэглэнэ. Тиимэһээ энэ талаар бидэ бэрхэтэйшэг байдалда оронхойбди.

Энэ дүн бидэнэртэ минии хүрэжэ ерээгүй. Нэн түрүүн звеногой, гэшүүдэй үдэр һүнигүй хүдэлһэнэй ашаар түйлагдаа гэхэ байнаб. Хоёрдохёор, тарихынгаа урда тээ газараа элдүүрилхэдээ, минеральна үтэгжүүлгэ оруулаа һэмди. Мүн лэ шадаха соогоо газараа ундалуулхые оролдообди.

Һүүлдэнь хартаабхынгаа ургасые хуряахадаа тусхай к о м б а й н хэрэглэдэгбди. Энээндэ дүршэлтэй механизатор Володя Галсанов хүдэлдэг юм. Звеногой гэшүүд жэлэй һүүлдэ тоосоо хэхэдээ, даабариһаа гадуур үйлэдбэрилһэн продукциингаа түлөө нэмэлтэ түлбэри абадаг. Харин бэшэ һарануудтань бидэндэ совхознай аванс түлэдэг юм. Үнгэрэгшэ жэлэй дүнгөөр би 529 түхэриг нэмэлтэ мүнгэ абааб.

Энэ жэлһээ эхилжэ, бидэнэртэ аккордно-шангай гүримөөр түлэгдэхэнь. Һара бүриин салин дунда зэргээр хүн бүхэндэ 150 түхэриг болохо ёһотой. Жэлэй һүүлдэ тоосоо хэхэдээ, нэгэ центнер хартаабха ургуулһанайнь түлөө 72—120 мүнгэ түлэгдэхэ байна.

Нёдондо манай ажахы хартаабха ехээр үйлэдбэрилһэнэйнгөө түлөө РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан тугта, 2000 түхэриг мүнгэн шанда хүртөө һэн. Гүрэн түрын үгэһэн энэ үндэр шагналда манай оруулһан хубита нилээд ехэ — гэжэ тэрэ түгэсхэлдөө хэлээ.

Һүүлээрнь Мухар-Шэбэрэй районой «Коммунизм» колхозой тракторна бригадын бригадир **И. К. Якимов** үгэ абаба.

— Манай ажахы жэл бүри ган гасуурта дайрагдадаг гээшэ. Хэды иимэ бэрхэтэй байдалтай ушардаг хадаа механизаторнууднай газар таряалан эрхилхэ агротехническэ хэмжээ ябуулгануудые үргэнөөр хэрэглэхые оролдоно. Иимэ арга хэрэглэһэнэй ашаар бидэ өөһэдынгөө үрэһэ хүрэнгөөр тарилга хэдэг болонхойбди. Нёдондоной дүнгөөр колхознай гектар бүриһөө дунда зэргээр 19,2 центнер ороохо суглуулжа абаа. Харин манай бригада гектарай 20 центнер хүрэтэр таряа ургуулаа һэн. Үрэһэнэй хажуугаар хабарай тарилгын хүдэлмэридэ онсо анхарал хандуулдагбди. Илангаяа газарай хүрьһэ элдүүрилхэ, тариха талаар таряашаднай яһала дүршэл шадабаритай болонхой.

1980 ондо дүрбэн тракторна бригадала хоёр болгожо томодхоод, бухы хэрэгтэй техникэ, машина даалгажа үгтөө бэлэй.

Хойто жэлынь эдэ газартаа севооборотуудаа шэнээр зохёогоо һэмди.

Минии хүтэлбэрилдэг бригадада гурбан севооборотой 3870 гектар таряалан даалгагданхай. Энээнэйнь хоёр мянган гектарынь ороохото, 770 гектарынь тэжээлэй ургамалнууд, 250 гектарынь хартаабха, 750 гектарынь паар эзэлнэ. Ороохото ургамалһаа шэниисэ, обёос, хара таряа ургуулдагбди. Үнгэрэгшэ жэлэй дүнгөөр гектарай 25,6 центнер шэниисэ, 20,4 центнер хара таряа, 94,2 центнер хартаабха, 134 кукурузын набша намаа хуряажа абаа һэмди. Энэ амжалта түйлаһанайнгаа түлөө бригадамнай Россиин Федерациин дамжуулгын улаан вымпелдэ, 800 түхэриг мүнгэн шагналда хүртөө. Түсэбһөө гадуур ороохо хуряаһандамнай колхознай 12,8 мянган түхэриг нэмэлтэ мүнгэ түлөө. Эдэ бүгэдэ урмашуулганууд манай механизаторнуудые үшөө ехэ үрэ дүн түйлахыень уряална.

Мүнөө жэлэй хабарай тарилгада эрхим бэлэдхэлтэйгээр хүрэжэ ерээбди. Энэ харюусалгатай хаһада К-700 түхэлэй гурба, ДТ-75 түхэлэй—9, «МТЗ»—9 трактор хүдэлхэ юм. Тарилгаяа ажалай 13 үдэр соо дүүргэхээр хараалнабди. Ингэжэ ойн баярта жэлдэ бригадамнай гектар бүриһөө 20 центнер ороохо, 100 центнер хартаабха, адууһа малда хүсэд хүрэхэ тэжээл нөөсэлхэ лазбаряа бэелүүлжэ шадахабди, —гэбэ.

МҮНӨӨДЭР—АВИАЦИ БА КОСМОНАВТИКЫН БҮХЭДЭЛХЭЙН ҮДЭР

П. ГОЛОВИН, Н. ФЕФЕЛОВ.

МОНГОЛ КОСМОНАВТ Ж. ГУРРАГЧАА

Замбуулинай зай өөдэ жолоодогдоор түрүүшын онгосын ниидэлээр 20 жэлэй өнгэ үгтүүлэн, совет-монгол экипаж космосто амжалтатайгаар ниидхүүлээдэ hэн. Онгосын командирээр Советскэ Союзай Герой, СССР-эй летчик-космонавт Владимир Джанибеков, шэнжэлэгшэ космонавтаар Монголой Арадай Республикын эрхэтэн Жүгдэрдэмидын Гуррагчаа замбуулинай дайдаар зоригтойгоор дабшажа, алдар солоо дэлхэй дүүрэн суурхуулаа бэлэй.

Замбуулинай онгосын космонавт-шэнжэлэгшэ Жүгдэрдэмидын Гуррагчаа 1947 ондо Монголой малша бүлэдэ түрэhэн юм. Гуррагчаагай эсэгэ, үбгэн аба, элинсэг хулинсагуудынь бүхы наhаараа хүдөө талада хони мала адуулдаг ажалтай ябаа. Эндэ тэндэ нүүжэ, байраа урилжа байдаг байгаа. Хадын хаблаанда гү, уhан голой эрьедэ, үргэн талада тэдэнэй сагаан гэрнүүд харагдадаг hэн. Харин тэнгэридэ hүниндөө ялалзадаг одо мүшэд лэ тэрэл гэрээр байдаг байгаа.

Гурба наhа үшөө хүрөөдүй ябахадаа, тэрэ түрүүшынхиеэ мори унаhан юм. Долоо наhатайhаа хойшо мори урилдаанда хабаадалсажа эхилээ. Һүүлээр үедэ Гуррагчаагай түрэлхидэй нүүдэл тоснон жаахан байгаа, ямаршье карта дээрэ олдохогүй. Хүбүүнэй hураhан hургуулиhаа багахан hэн — ороймон дүрбэн класс. Гэбэшье партада hүүжа, ном үзэhэн үедэ бүхэнинь Гуррагчаа эхэ hайндэр шэнгеэр, гайхалай орон руу аяншалга мэтээр үзэгдэдэг байгаа. Летчик болохо гэжэ багаhаа хойшо шэбшээгүй бэлэй. Үхибүүн ябахадаа, самолёдые асари томо булад бүргэд гэжэ hанадаг hэн. Тэдэ пилот болохо шадабагүй. Бүлгэн хотодоо арбадахи класс дүүргэhэнэйнгээ hүүлээр Гуррагчаа Улаан-Баатарай хүдөө ажахын институтда ороход мэдүүлгэ барьа бэлэй.

1968 ондо Жүгдэрдэмидын Гуррагчаа Монголой Арадай сэрэгтэ татагдаба.

1978 ондо капитан Гуррагчаа Москвагай оршондоон Одото хотодо замбуулинай ниидэлгэдэ бэлэдхэжэ эхилбэ. Тиин «Интеркосмос» программын ёhоор hуралсалай дүүрэн курсые амжалтатайгаар гараа hэн.

Космодром дээрэ замбуулинай онгосодо hуухынгаа урда тээ: «Энэ үдэр Газарай домог болон бодото байдал нэгэдэн хамтарба. Минии багахан гүрэнэй иимэ ехэ хэрэгтэ хабаадалсажа байгаашань угаа дэмбэрэлтэй. Арадай Монголой түлөөлэгшын энэ үдэр замбуулинай дайда руу дабшахаар зэhэжэ байhандань би омогтойб. Намда, Монголой коммунистда, энэ нэрэ хүндэ олгогдоhондо захагүй ехэ жаргалтайб», — гэжэ Гуррагчаа хэлээ hэн.

Монгол орон замбуулинай дайдые шэнжэлхэ хэрэгтэ түрүүшынхиеэ хабаадалсаhан бэшэ. 1957 онhоо эхилжэ, Монголой Арадай Республикада саг үргэлжэ зэмэл одые адаглан хаража байдаг юм. Түрүүшын үдэрhөө еэи, аха дүү социалис оронуудай «Интеркосмос» гэдэг программада Монгол орон хабаадалсадаг [illegible] «Метеор» спутнигай мэдээе хэрэглэнэ.

Юрий Гагаринай замбуулинай дайда өөдэ ниидэhэн жэлдэ Монголой эрдэм ухаанай академи байгуулагдаhан юм. Мүнөө тус академи бэеэ хүсэжэ, ургажа, монгол эрдэмтэд совет болон бусад аха дүү социалис оронуудай эрдэмтэдтэй хамта замбуулинай уласхоорондын экипажай бэелүүлхэ эрдэм шэнжэлгын [illegible] программа бэлдэhэн байна.

1969 ондо Монголой Арадай Республикын Наукануудай академи [illegible]

Оронойнгоо экономическа баазын ба научно-технический хүгжэлтын арга боломжотой зохилдуулан, Монголой Арадай Республикын түлөөлэгшэд «Интеркосмос» программын саг үргэлжэ ябуулагдадаг ажалай бүлэгүүдэй хэдэн секцинүүдэй хүдэлмэридэ хабаадалсана. Эдэ бүгэдэ хадаа космическа физикын, замбуулинай уларилай, космическа хэлхээ холбооной, замбуулинай медицинэ болон биологиин, аэрокосмическа түхеэрэлгэнүүдые хэрэглэн, замбуулинай дайдаhаа Газарай нюруye шэнжэлгын дүн хамта табан секци болоно. МНР-эй Эрдэм ухаанай академиин институдууд, сагай уларилые шэнжэлхэ албанай гол захиргаан, Хэлхээ холбооной министерство, Элүүрые хамгаалгын министерство дээрэ дурсагдагша шэглэлнүүдээр эрдэм шэнжэлгын ехэхэн хүдэлмэри ябуулна.

Замбуулинай уласхоорондын экипажай бэелүүлхэ эрдэм шэнжэлгын программа совет болон монгол эрдэмтэдэй «Интеркосмос» гэдэг программада хабаадалсадаг социалис бусад оронуудай мэргэжэлтэдтэй хамта бэлэдхэгдэhэн байха юм.

Ниидэлгын программын ёhоор энэ туршалга «Заха» гэжэ нэрэтэй юм. Энэ туршалгын үедэ Гуррагчаа хүзүүндээ тусхай түхеэрэлгэ шаргагалаад, түрүүшын гурбан хоногто замбуулинаар ябаха ёhотой байгаа. «Ниидэлгын үедэ тархяа үбдэhэн хүнүүдтэл «Заха»» гэдэг туршалга хэгдэдэг юм. Энэмнай космонавтын тархяа үбдэхые болюулха арга мүн. Гуррагчаа замбуулинда тархяа халташье үбдөөгүй. Тиимэhээ энэ туршалга хэхыень ‹болюулhан байгаабди,»—гэжэ ниидэлгые залан хүтэлбэрилхэ түбэй медицинскэ бүлэгэй хүтэлбэрилэгшэ хэлээ hэн.

«Биоритм» гэдэг туршалгын үедэ, хоёр час болоод лэ космонавтнуудай бэеын халуун, hудаhанай сохисо, шуhанай даралта хэмжэгдэдэг байгаа. Иигэжэ замбуулинда ниидэхэ, тэндэ дадаха үедэнь, агаарай даралтагүй эрхэ байдалда космонавтнуудай бэеын элүүрэй хубилалтые мэдэжэ абаха гэhэн зорилго табигдаhан байгаа. Хүн бүхэн наhан соогоо унтаха хэм хэмжүүртэй байдаг ха юм, хүнэй хүдэлмэрилхэ шадабаришье баhал хизаартай бшуу. Космонавтнуудай биоритмые шэнжэлхэдээ, тэдэнэй хүдэлмэрилхэ шадабарине мэдэжэ абаха, энээнтэй зохилдуулан, алибаа туршалгануудые эрдэм шэнжэлгын үндэhөөр үнгэргэхэ программые түсэблэхэ бологдоно.

Венгриин «Балатон» гэдэг түхеэрэлгээр замбуулинай дайдада космонавтнуудай ажаллаха шадабари тодорхойлогдоhон байна. Германиин Демократическа Республикын мэргэжэлтэдэй зохёоhон «Рула» гэдэг түхеэрэлгээр космонавтнуудай замбуулинда ниидэхэ үедэ сагаа яажа илгаруулдагынь шэнжэлэгдээ hэн. Тэрээнhээ гадна Гуррагчаа «Салют-6» станцида шасарганын топонтой холиhон зөөхэй абааша hэн. Тэрэ hонин хоолые космонавтнууд замбуулинда амталhан, hайн эдеэн гэжэ сэгнэhэн байха юм.

«Эрдэнэт» гэhэн технологическа шэнжэтэй туршалгаяа космонавтнууд монгол-совет эбдэршэгүй хани нүхэсэлэй нэрэ хүндэдэ зорюулжа үнгэргөө, тэрэнь дүрбэн жэлэй туршада «Салют-6» гэдэг эрдэм-шэнжэлгын станци дээрэ хэгдэжэ байдаг технологическа олон тоото туршалгануудай үргэлжэлэл болоhон байна. Энэ туршалгын үедэ элдэб янзын дабhанай холисын замбуулинда бүйлуулагдажа, 90 градус халуунда туршагдаад, хүргэгдэхэдөө кристалл болодогые шэнжэлhэн байна.

Эрдэм шэнжэлгын «Алтай» гэдэг баhа нэгэ хүдэлмэри космонавт Гуррагчаа хээ. Тиихэдээ алюмини түүлган хоёрые «Сплав» гэhэн программын ёhоор мянган градус халуунда хайлуулаад, онсо өөрсэ эрхэ байдалда хүргэhэн байна.

Технологическа эдэ туршалгануудые Монголой Арадай Республикын Наукануудай академиин физикэ болон техникын институдай, мүн СССР-эй Наукануудай академиин космическа шэнжэлгын институдай мэргэжэлтэд сүг хамта бэлдэhэн байна.

Анха урдаhаа хойшо хүдөө ажахы эрхилдэг байhан, hүүлэй үедэ промышленностьяа хүгжөөжэ эхилhэн орон болохо Бүгэдэ Найрамдаха Монгол Арад Уласай ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ зорюулагдаhан хэдэ хэдэн аша туhатай шэнжэлгэнүүдые эдэ космонавтнууд хэжэ ерээ. Тиин арадай ажахые саашадань улам hайжаруулха зорилготойгоор Монголой алибаа районуудай газарые адаглажа, дүрэ зурагыень буулгаhан байна.

Энэ туршалга «Биосфера-Мон» гэжэ ниитэ нэрэтэй юм. Энэ туршалгаараа хүдөө ажахые, геологиие, гляциологиие, газарай хүрьhые, гидрометеорологиие, байгаалиие хамгаалгые хамталhан, хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ зорюулагдаhан 14 даабари бэелүүлhэн байха юм.

Монгол ороной хойто зүгэй байгаалиие шэнжэлхэ даабари тон харюусалгатай, мүн хүндэтэй хэрэг hэн. Байгал далайhаа урагшаа байдаг нуурнуудые шэнжэлхэ туршалга «Хүбсэгэл» гэжэ нэрэтэй юм. Тиин Хүбсэгэл нуур шадархи газар дайдын ашагта малтамалые элирүүлжэ, геологуудта туhалха зорилго түс программаар харагдаhан байгаа. «Хангай» гэhэн программын ёhоор газарай шэнжэ, газарай хүдэлсэ гэхэ мэтэ шэнжэлэгдэhэн байха юм. «Гранит» гэhэн даабариин ёhоор Монголой ашагта малтамалай элбэг бусад районууд омоглон харагдаа. Совет-монгол экипажай бэелүүлхэ программада Монгол ороной нефтьтэй газарнууд, мүн лэ шэнжэлэгдээ.

Монголой Арадай Республика малай тоо толгойн хүн бүхэндэ хүрэсээр дэлхэй дээрэ гэсэдэхи hуури эзэлнэ. Мал ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ бэлшээриин газарай, сабшалангай хэм хэмжээн тон шухала ха юм. Энэ ушараа тэжээлэй баазын хэр ехэ байhые тодорхойлхо ёhотой байгаа. «Бэлшээри», «Сабшалан» гэhэн программаар хэгдэhэн туршалга Монголой Арадай Республикын экономикодо тон туhатай байхань мэдээжэ.

Космонавт-шэнжэлэгшэ Гуррагчаа Монгол оронойнгоо ажахын бүхы hалбаринуудые саашадань хүгжөөхэ талаар шэнжэлгын хүдэлмэринүүдые ябуулха талаар ехэ мэргэжэлтэй байгаа гэжэ совет космонавтнууд үндэрөөр сэгнэhэн байна. Эрдэмтэдэйнгээ уридшалан хараалhан даабари бүхэниие Монголой космонавт тон хүндэтэйгөөр ойлгожо, мэргэжэл түгэсөөр бэелүүлбэ, ажалша бэрхэ байhанаа харуулаа ха юм. Гансашье монгол космонавт энэ ехэ хэрэг хээ бэшэ, замбуулинда дэгдэhэн уласхоорондын экипажай бэелүүлхэ программые МНР-эй эрдэмтэд олон жэлэй туршада бэлдэhэн байгаа бшуу.

Монголой Арадай хубисхалай 60 жэлэй ойн урда тээ замбуулинай дайдаар дабшаха СССР болон МНР-эй хабаадалгатай уласхоорондын экипажай шэнэ ниидэлгэ хадаа Ленин багшын эхи табиhан совет болон монгол арадуудай хани нүхэсэлэй үрэ дүн, харилсаа холбооной бодото ульгэр жэшээ мүн болоно.

Иигэжэ совет-монгол арадуудай хани харилсаан замбуулинай зайда хүрэтэр өөдөө дэгдэбэ. Манай хани нүхэсэлэй асари ехэ дали жэгүүр замбуулин өөдэ «Союз-39» гэhэн онгосые ниидхүүлээ ха юм. Хорин жэлэй урда тээ Юрий Гагаринай эхи табиhан одото замаар замбуулинай дайдада манай совет аха дүү нүхэдтэеэ хамта социалис Монголой түлөөлэгшэ, малша Монголой омог дорюун хүбүүн Ж. Гуррагчаа эрэлхэг зоригтойгоор ниидэн ерэhэн байна.

Г. ЧИМИТОВ буряадшалба.

УЛАСХООРОНДЬ
ШЭНЖЭЛЭ

ДЭЛХЭЙ ДЭЭРЭ ЭБ НАЙРАМДА
АРШАЛАН ХАМГААЛХ

Ядерна дайнай аюулда hолжорон дүтэлжэ ябаhан ушарые зогсоохын урда нүлөө ехэтэй хэмжээнүүдые шууд түргөөр, занлуулашагүйгөөр абаха зорилго бүхы хүн түрэлтэнэй урда табигданхай. Сэрэгэй хүсэнэй талаар булюу байдалтай болоно, дэлхэй дээрэ өөрхэн зонхилдог болохо зорилгоор Рейганэй захиргаан өөрхэг түримхэй хараа түсэбөө үсэд нэгэрүүгээр бэелүүлнэ.

Европодо ракетно-ядерна буу зэбсэг бүтээн гаргаха шэнэ хүсэлэлгые ямар аргаар зайсуулга тухай асуудалые шиидхэхэ гээшэ мүнөө айхабтар онсо шухала болонхой. Буу зэбсэг хуряан абаха ба аюулгүй байдал хангаха асуудал шиидхэлгэдэ үлэпэн саг хизаарлагданхай мүртөө улам саашаа хорожол байна гэжэ ушар байдалые зүбөөр ойлгодог бүхы хүнүүд мэдэжэ байна. Баруун-Германиин «Франкфуртер рундшау» газетэ ингэжэ тон зүб тэмдэглэнэ: «Женевэдэ хэгдэжэ байhан хөөрэлдөөнэй дүнгүүдhээ дулдыдангүйгөөр дунда зэргын зайда буудагдаха американ ядерна шэнэ ракетэнүүдые Баруун-Европын газар дээрэ тараан тодхохо тухай шиидхэбэри болюулалтагүйгөөр эсэслэн абтаа гээд США-гай обороной министерство эсэлтэгүйгөөр дабтажал байна».

Гэбэшье, «Рейганэй захиргаанай дайжүрөөдэпэн ябуулганууд США-да ажамидаралда тэгүүлгэ, Европодо эб найрамдалай түлөө үргэн ехэ хүдэлөө үүсхээ, тиихэдэ «эб найрамдал хамгаалагшадые ямар аргаар абяагүй болгохоб» гэhэн асуудал Вашингтоной урда туласа табигдаа» гээд «Вашингтон пост» газетэ мэдэрхэ баатай болоhон байна. Сагаан байшан энээниие туйлаха hэдэлгэ гаргаа. Тиихэдээ Советскэ Союзда гансаарандань буу зэбсэгыень хуряалгаха ябадалда зорюулагдаhан «нулевой вариант» гэдэгые дурадхаhан байха юм. Дэлхэйн олониитын нюдэн дээрэ тэрэ hэдэлгэмнай сүм элирхэйлэгдээд, доройтоод байна гэжэ этигэхэдээ, Рейганэй захиргаан ондоо «забhарай вариант» гэдэгые дурадхаа.

Тэрэ «вариант» дурадхахадаа, Вашингтон НАТО-гай талаар союзнигуудайнгаа урда хөөрэлдөөн дээрэ США-тан «үгээ ойлголсожо болохо» гэжэ харуулхые оролдоо ха юм. Тиихэдээ сэрэгэй стратегическэ тэнсүүриие, аюулгүй байдалай адли тэгшэ сэо гурнмые эбдэхэ ябадалда зорюулагдаhан дурадхалнуудые Советскэ Союзай хэзээдэшье зүбшөөхэгүй байhананинь түлөө тэрэниие «буулта хэнэгүй» гэжэ гэмнэхэ hэдэлгэ гаргана. Бодото дээрээ «забhарайнье», «нулевойшье» варианутнуудайнь үг зорилго хадаа Баруун Европодо американ шэнэ ракетэнүүдые тараан тодхолгые заатагүй эхилхэ ябадал хангалга болоно.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко Москвада үнгэргэгдэпэн пресс-конференци дээрэ «забhарай вариант» гэдэгынь гансахан Советскэ Союзда бэшэ, харин эб найрамдал ба аюулгүй байдалда дуратай бүхы хүнүүдтэ яахадаа таарамжагүйб гэжэ эли тодоор[...] лэн харуулаа.

Энэ вариант иимэ ушар шал[...] таарамжагүй гэээл: нэгэдэхеэр, [...] риант дотор Англиин ба Франц[...] да зэргын зайда буудагдаха яде[...] рэгсэлнүүд, тэрэ тоодо 162 ра[...] раада абтанагүй. Хоёрдохёор, [...] Европодо баазатай, ядерна зэбс[...] американ болон зуун самолет [...] носецууд мүн лэ хараада абтана[...] бадахяар. Европодо ямаршье [...] СССР-эй ази хубёндахи дунда зэр[...] да буудагдаха совет ракетэнүүд[...] хаха эрилтэ табигдана. Бүхыдэ[...] харахада, Европодо дунда зэргы[...] буудагдаха ядерна ракетэнүүдэ[...] бидэнhээ нэгэ хахад дахин бул[...] бээ «забhарай вариант» гэдэг[...] лүүлэгдэхэ болоо hаа, НАТО[...] тиимэ ракетэнүүдээр Советскэ [...] 2,5 дахинаар ехэ хүсэтэй үлэхэ[...]

Сэрэгэй хүсэнэй талаар США[...] люу байдал олгохо ба түрүүл[...] доотолго хэхэ арга хангаха гэ[...] ганэй захиргаанай харата мүүх[...] шэглэлые эрид шууд буруушаа[...] hан уласхоорондын олониитэ [...] Штадууд ба тэдэнэй союзнигуу[...] жэрөөгдэhэн буу зэбсэг ехээр [...] политикые зогсоохо арга эдэбхи[...] гээр бэдэрнэ. Дэлхэйн олон түмэ[...] тиимэ арга боломжо Варшавск[...] ворто ородог оронуудай дура[...] дотор, КПСС-эй ЦК-гай Генера[...] ретарь Ю. В. Андроповой оруул[...] жэтэй hайн эдэбхи үүсхэлнүүд [...] гэжэ харана. Эдэ дурадхалнууда[...] оронуудта үргэн ехээр hайшаан [...] дэжэ байhанай ушар шалтагаан [...] хэдэ, тэдэнь ядерна буу зэбсэг[...] хэ, ядерна доотолго түрүүлэн [...] далhаа арсалгада үндэhэлэн [...]

Дэлхэйн арадууд эб найр[...] аршалан хамгаалха хэрэгые өө[...] гарта абажа байна. Бүхы дэл[...] найрамдал хангаха, термоядер[...] аюулые зайсуулха хүсэл [...] хүнүүд улам олоороо абтана. [...] эсэргүү. ба ракетэнүүдтэ эсэр[...] лөөн үзэгдөөгүй ехээр үргэдэн[...] Европын оронуудта, Холбоото Ш[...] та, Канадада, Японодо хэдэн [...] хүнүүд тэрэ хүдэлөөндэ хабаада[...] бүхэнэй, хүн бүхэнэй түрүүшын [...] нэй эрхэ — амиды мэндэ ажа[...] хые аршалан хамгаалха бүтэ[...] хүсэлэл оролдолго тэрэниие эн[...] дэ нэгэдүүлэн жагсаана.

«Дэлхэй дээрэ эб найрамдал[...] лан хамгаалхая», «Баруун-Европ[...] рикан шэнэ ракетэнүүдые тара[...] хожо болохогүй!», «Ядерна бу[...] гүүдые схээр бүтээн гаргалга[...] табиха!» — иимэ эрилтэнүүдтэ[...] найрамдалай заншалта маршнуу[...] руун Европын городуудаар хаба[...] тэл эбхэрэн үнгэрөө. Ядерна [...] аюулhаа Европо түбиие аршала[...] хүсэл эрмэлзэлээр нэгэдхэгдэ[...] тическэ ба шажан мүргэлэй эл[...] бодолтой хэдэн зуу мянган хүн[...] маршнуудта хабаадалсаа. Тэд[...] найрамдалай хүсэнэй дайнhаа [...] байhые элирхэйлэн харуулаа.

АЗИДА АМГАЛАН БАЙДАЛАЙ ТҮЛӨ[...]

Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй шиидхэбэреэр апрелиин 5-hаа 12 болотор үнгэргэгдэжэ байhан Азиин неделидэ уласхоорондын олониитэ эдэбхи ехэтэйгээр хабаадана. Эб найрамдалай түлөө шахардуу шанга байдалые hуларуулхын түлөө бүхэдэлхэйн тэмсэлдэ Ази түбиин дүүргэжэ байhан үүргэ айхабтар ехэ. Хүн түрэлтэнэй хахадhаа холо ехэнхиин ажаhуудаг, олохон оронуудтань национальна доходыень хүн бүхэндэ абахада, эгээл бага энэ түбидэ дэлхэйн хоердохи дайнай дүүрэhэнэй hүүлдэ гүрэнүүд хоорондын тулалдаан —ехэ ба багашье, соносхогдоhон ба соносхогдоошьегүй дайнууд нэгэхэншье үдэр зогсоогдоогүй байhаар. Империалис хүсэнүүдэй политика энэ түбидэхи хуушанай, мүн шэнэшье арсалдаа булялдаануудые, шахардуу шанга байдалые улам hүжэрөөхэ ябадалда зорюулагданхай.

Ази түбиин районд американ далайн-сэрэгэй ба агаарай-сэрэгэй тон ехэ хүсэнүүд, тэрэ тоодо стратегическэ ядерна зэбсэгүүд асарагданхай, үшөө тиихэдэ американ сэрэгэй шэнэ баазанууд байгуулагдана, интервенци хэхэ «түргэн доотолгын хүсэнүүд» татагдана. Япон хадаа американ империализмын далайн уhанда шэнгэхэгүй туйлай ехэ авианосец болгогдонхой. Энэ орондо, тэрэниие тойроhон далайндашье ядерна зэбсэг захагүй олон. Японой Окинава гэжэ арал, Урда-Корей, Индиин океандахи Диего-Гарсия гэжэ арал ядерна буу зэбсэгүүдэй бааза болгогдонхой.

Эдэ бүгэдын хойшолонгууд айхабтар ехэ аюултай. Ушар иимэhээ [...] нуудай харата ябуулгануудта [...] гээр эб найрамдалда дуратай бү[...] нүүдые, нэн түрүүн Азиин [...] нуудай олониитые элсүүлхэ [...] Азиин неделиин программаар [...] дэжэ байhан хэмжээ ябуулгаар[...] руулhанай ёhоор, эдэ хүсэнүү[...] ехэ, тэдэнэй эдэбхи үүсхэлынь [...] гажа байна. Сэрэгэй бүлэглэлд[...] дахагүй зорилготой империалис[...] гүү нүлөөе толгойлжо байhа[...] нэрэ хүндэ уласхоорондын [...] улам бэхижэнэ.

Индохитадай гурбан гүрэн—В[...] Лаос ба Кампучи—Зүүн-Урда [...] бүхыдэнь эб найрамдалай ба [...] тай байдалай зоно болгохын т[...] сэл ябуулна. Азиин бусадшье ор[...] нүүд шахардуу шанга байдалы[...] руулгада, Азида аюулгүй байда[...] хижүүлгэдэ, уласхоорондын [...] бүхыдэнь hайжаруулгада туhал[...] лэн байhанаа мэдүүлнэ. Азида [...] рамдал ба аюулгүй байдал [...] Индиин океаниие эб найрамда[...] болгохо гэhэн совет дурадхалну[...] нөөр hайшаан дэмжэгдэнэ.

Азиин неделиие үнгэргэлгэд[...] хоорондын олониитын эдэбхи е[...] хабаадалга хадаа эб найрамда[...] тай бүхы гүрэнүүд ба арадууд[...] кратическа бүхы хүсэнүүдэй ха[...] сэлэл оролдолгоор энэ түби д[...] найрамдал ба аюулгүй байдал [...] болохо байhанай гэршэ мүн бо[...]

Г. ШИШ[...]

ДЭЛХЭЙН ГАЗЕТЭНҮҮД ЮУН ТУХАЙ БЭШЭНЭБ

Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй Комитедэй заседаниин дүнгүүд харин гүрэнүүдэй хэблэлэй гол анхаралда байна. Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй Прагадахи Политическэ декларациин программын шухала удхатай байhые тус заседани сүм батадхаа гээд Болгариин «Работническо дело» бэшэнэ. Байгша оной эхеэр баталан абтаhан тус декларации ядерна дайнай аюулые сараха эгээл зүб арга боломжо заана. «Майн 17-до Женевэдэ шэнээр эхилхээ байhан совет-американ хөөрэлдөөнүүдэй урда тээ дундуур зайда хэрэглэгдэхэ ба тактическа ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые Европодо тараан тодхоолгохогүй хүсэлтэй байhанаа социалис нэгэдэлтэ оронууд үшөө дахин батадхаба гээд Венгриин «Непсабадшаг» тэмдэглэнэ. Уласхоорондын шахардуу байдалай улам hүжэржэ байhан мүнөө үедэ иимэ хүсэл эрмэлзэл гаргажа байhанинь шухала.

СССР-эй болон бусад социалис оронуудай эб найрамдалта үүсхэлнүүдые бэелүүлхэ шухала гэжэ Прагада дахин мэдүүлэгдээ. Бүхы дэлхэйн арадууд эдэ үүсхэлнүүдтэнь бодомжотой харюу үгэхыень баруунай оронуудhаа хүлеэнэ гээд «Нойес дойчланд» (ГДР) онсолон тэмдэглэнэ. «Социалис аха дүү оронуудай нэгэдэлые болон жагсаалые улам бэхижүүлхэ эрмэлзэлтэй байhанаа Прагадахи гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй Комитедэй заседани харуулаа» гээд Польшын «Трибуна люду» тайлбарилна.

«Европодо дундуур зайда хэрэглэгдэхэ американ шэнэ ракетэнүүдые тараан тодхохогүй, сэрэгэй-стратегическэ тэнсүүриие доодо хэмжээндэ байлгаха гээд Прагада баталан абтаhан документ соносхоно» гэжэ Францын «Мод» бэшэнэ. Сэрэгэй хүсэ хэрэглэхэгүй, гүрэнүүдэй хоорондо эб найрамдалай харилсаануудые бэелүүлхэ тухай Прагадахи заседаниин коммюнике соохи уряада Англиин «Таймс» газетэ онсо анхарал хандуулна.

«Европодо тохёолдоhон аюулые хайшан гэжэ зайсуулан сарахаб» гэhэн брошюрын хэблэлдэ гараhантайнь дашарамдуулан, Москвада болоhон пресс-конференци тухай олохон газетэнүүд мэдээсэнэ. «Дайнай замые шэлэhэн президент Рейганиие зогсоохо уряатайгаар Советскэ Союз дэлхэйн арадууд болон правительствануудта дахин хандаба» гээд Англиин «Морнинг стар» мэдээсэнэ.

ЯДЕРНА РАКЕТЭНҮҮДЫЕ ТАРААН ТОДХУУЛХА ЗОРИЛГОТОЙ

ВАШИНГТОН. Рейганэй захиргаан Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүдые буруу hүргэхын тула ехэ оролдолго гаргажа байна. Американ ядерна шэнэ ракетэнүүдые Баруун Европодо тараан тодхуулха зорилготойгоор тэдэнэр эдэ хөөрэлдөөнүүдтэ хойшо татана. США-гай правительствын иимэ хараа шэглэл «буу зэбсэгүүдые хинаха талаар шухала хэлсээнүүдые баталалгые буруу hүргэнэ» гэжэ сенадта демократическа үсөөнхиин хүтэлбэрилэгшын орлогшо А. Крэнстон журналистнуудтай хөөрэлдэхэдөө тэмдэглээ. Гадаадын хэрэгүүдэй талаар сенадай комиссида тусхай нюуса хөөрэлдөөнүүдэй үнгэргэгдэhэнэй hүүлээр тэрэ иимэ мэдүүлгэ хэлэн байгаа. Европодо ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха тухай хөөрэлдөөнүүдтэ, стратегическэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хизаарлаха ба хороохо тухай хөөрэлдөөнүүдтэ США-гай делегацинуудай хүтэлбэрилэгшэд П. Нитце болон Э. Рауни эндэ үгэ хэлэбэд.

«Энэ талаар ямаршье дүй дүршэлгүй хүнүүдые гэхэ гү, али США-гай Советскэ Союзhаа сэрэгэй булюу хүсэтэй болотор буу зэбсэгүүдые хиналга тогтоохо хэлсээнүүдые баталалгада дайсан харшаар хандадаг хүнүүдые президент тушаалнуудта томилно» гэжэ А. Крэнстон тэмдэглээ.

ТАСС АПН

ХИЛЫН СААНАҺАА

ЯПОНОЙ КОМПАРТИИН ЭРИЛТЭ

ТОКИО. Японие ядерна буу зэбсэггүй орон болгожо соносхоhон декларации баталан абаха эрилтэ Японой Компартиин правительствын урда табиhан байна.

Саппоро хотодо үнгэргэгдэhэн пресс-конференци дээрэ КПЯ-гай ЦК-гай түрүүлэгшэ К. Миямото үгэ хэлэхэдээ, Японой коммунистнуудай үмэнэhөө иимэ эрилтэ табиhан байха юм.

Советскэ Союзда зүрюу харшаар бэелүүлэгдэжэ байдаг США-гай үргэн ехэ ябуулгануудта манай оронииe хабаадуулга, тэрэниие дайн байлдаанай талмай болгохо гэhэн аюул тохёолдуулха байна гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Советскэ Союзhаа Японодо аюул тохёолдуулагданагүй гэжэ КПЯ-гай ЦК-гай түрүүлэгшэ мэдүүлбэ. «Совет аюул» тухай шууяан зохёохо дэбэргэгдэнэ. Үнгэрhэдөө американ болон япон мэргэжэлтэдшье тэрэниие буруушаана. Бодото дээрээ США-гай сэрэгэй-стратегическэ аюултай түсэбүүдтэ тэрэнэй хабаадалсалга Японодо аюул тохёолдуулна.

Японодо ядерна буу зэбсэгүүд үгы юм гэжэ премьер-министр Я. Накасонэ hаяхан хэлэбэ. Зүгөөр Японой аралнуудай, тэрэ тоодо Окинавын США-гай ядерна буу зэбсэгэй бааза болгогдоhониинь, харин ядерна буу зэбсэг тээhэн американ сэрэгэй корабльнуудай ороной портнуудта ородог байhаниинь бүгэдэндэ мэдээжэ гээд К. Миямото мэдүүлээ. Ядерна буу зэбсэгтэй американ корабль Японой портнуудта гү, али тэрэнэй мэдэлэй уhа руу ороhон ушарые буруушаажа байhанаа Японой правительство Вашингтондо нэгэтэшье мэдүүлээгүй байха. Тэдэнэй корабльнууд дээрэ гү, али баазануудта иимэ буу зэбсэгэй үгы байhые батлаха гэhэн нэгэшье эрилтэ США-гай урда табяагүй байна. Иимэрхүү буруушаалгануудые хэхэ ямаршье үндэhэ баримтанууд Накасонэ гэгшэдэ үгы юм гээд тодорхойгоор мэдүүлжэ болоно гэжэ КПЯ-гай ЦК-гай түрүүлэгшэ тэмдэглээ.

Рейганэй захиргаанай ядерна стратегиин тон аюултай байhые заахадаа, К. Миямото ингэжэ мэдүүлбэ: Японодо ядерна дайнай hүжэрэн дэбэрхэгүйн тула тэрэниие ядерна буу зэбсэггүй орон болгохо тухай соносхохые КПЯ дурадхана.

Мозамбигые сүлөөлэлгын арадай хүсэнүүд «Эсэргүүсэлтын национальна хүдэлөөн» гэжэ нэрлэгдэдэг хархис бүлэглэлнүүдые хэдэн дахин амжалтатайгаар добтолбо. Энэ «хүдэлөөндэ» хабаадагшад ЮАР-ай засагаархидай тухиралтаар Мозамбигай Арадай Республикадахи байдалые улам шахардуу болгохые hэдэдэг юм. Бандидуудай хэдэн бүлэгүүд мүнөө баригдаа. Эдэ буhалгаашад удаан сагай туршада эрхэтэдые аладаг, хүсөөр баадхалга үүсхэдэг, харгы замуудые hандаадаг, hургуули, больница, байрын гэрнүүдые шатаадаг байhан юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: баригдаhан буhалгаашад Шибуту хотын түрмэдэ хэhээлтэеэ хүлеэжэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

СЭНХИР ЭКРАН

КОСМОНАВТИКЫН ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 —«Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — Москва шадарай hайн дуранай циркын коллективүүдэй концерт. 10.25— «Белый шаман» — гурбан серитэй уран hайханай фильм (1-дэхи сери). 11.35 — «Эта долгая дорога в космосе»— эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 12.35 — Шэнэ hонин (12.45 хүрэтэр). 16.20 — Шэнэ hонин. 16.40 — Баримтата фильмүүд. 17.30 — «Так начиналась легенда» — үхибүүдтэ фильм.

Улаан-Үдэ. 18.30 — «Манай партийна хэрэгүүд» гэhэн циклhээ дамжуулга. 19.00 —«Байгал» — мэдээсэлэй программа (буряадаар).

Москва. 19.30 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 19.45 — «Хүн. Газар дэлхэй. Юртэмсэ». 20.30 — «Белый шаман» — гурбан серитэй уран hайханай фильм (2-дохи сери). 22.00 — «Время». 22.35 — «Искусствын ажал ябуулагшадтай космонавтнууд уулзаха». 00.40 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00 —Француз хэлэн. 13.35 — «Шатарай hургуули». 14.05 — «Мүнөө үеын ленинианa». 10-дахи класс. 14.35 — «АБВГДейка...». 15.05 — Байгаали шэнжэлгэ. 4-дэхи класс. «Хүрьhэн ба тэрэниие хамгаалга». 15.25 — «Шинии ленинскэ библиотекэ». Карл Маркс. 15.55 —«Космос. Время московское» —эрдэм дэлгэрүүлгын фи[...] Шэнэ hонин.

Улаан-Үдэ. 17.0[...] Чайковский. «Ж[...] саг». 17.30 — Кино[...] — ВСГИК-гай баг[...] дай инструменти[...] стрэй концерт. 18.[...] холнууд.

Москва. 18.30 [...] корреспондентнууд[...] 19.00 — Спортын[...]

Улаан-Үдэ. 19.3[...] Гагарин» — бар[...] 20.20 — «Созвезд[...] на» — фильм-ко[...] — Түрүү дүй д[...] кино-мэдээсэл.

Москва. 21.00 [...] нойрсогты, багаш[...] — «Хани харилса[...] «Баримтата филь[...] «Время». 22.35 — [...] — уран hайханай [...]

Редакт[...]
Р. Б. ГАР[...]

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54—54, зам. редактора -2 68-08, зам редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-34-05, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов — 2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61 отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-00459. Заказ № 85. Индекс 04649.